



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Episcoporum Archiepiscoporum Et Electorum
Moguntinorum, Trevirensium Et Coloniensium**

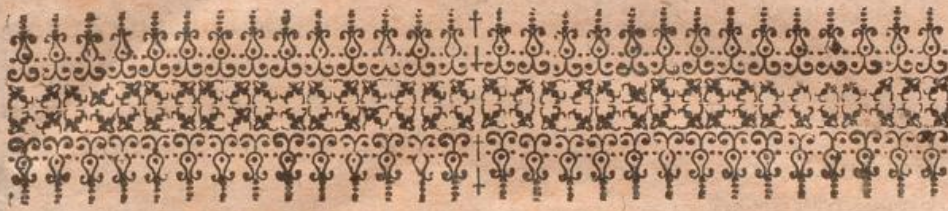
Kolb, Gregor

Rottwilae, 1725

VD18 12054054

Series Episcoporum Moguntiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64326)



SERIES
 EPISCOPORUM
 MOGUNTIAE.
 PERIODUS I.
 SECVLVM PRIMVM.
 I. D. CRESCENS.

Petro Apostolorum Principi, & Paulo gentium
 Doctori non ab similes dedit Discipulos gratia Ser-
 vatoris nostri in omnes abundantissima. Hac ea-
 dem gratia & vocatione prorsus singulari excitati,
 quot regna & provincias tum in Asia, tum in Euro-
 pa peragraverint ijdem Apostolorum Principes, ritè credentibus
 testatur locupletissimè Sacer Codex non magis humanâ manu ex-
 aratus, aut à spiritu privato, quàm divino consilio probatus &
 Dei

A

Dei

Dei scriptus digito. Inter utriusque Doctōris Discipulos numeratus jam abhinc seculis ferè XVII. D. Crescens, à D. Paulo Præceptore principijs imbutus Apostolicis, à D. Petro autem omnium Pontificum primipilo Episcopus probatus & confirmatus, non unius tantum regni provincias giganteis quasi passibus est emensus, ut ad optatam metam pertingeret. Non desunt fortè Scriptores, qui in Asiæ provincias, præsertim verò in Galatiam abiisse autumârunt. In Italia hausisse præcepta à Magistris, rerum ordinem ritè arbitrantibus, non est dubium. Viennæ in Gallia tempore aliquanto sedisse Episcopum contendunt Galli maximè. Omnium Episcoporum Moguntia primū Evangelij semen seminâsse, zizania eradicâsse, virtutes plantâsse, idolorum delubra destruxisse, ut Sedes prima cederetur Deo, & altera Episcopo, non tantum Orthodoxi concedunt, sed toto capite annuunt etiam Recentiores Heterodoxi non pauci. Annis 22. Moguntia Supremum Antistitem sedisse scribit Trithemius D. Crescentis observator sedulus. Trithemio in enūmeratis annis conformes sunt annales Moguntini. Inter Martyres emiuisse imperante Trajano an. Christi 102. aut 103. concordi sententia tradiderunt Authores Itali, Galli, Germani &c, à quibus dissentit neutiquam Martyrologium Latinum. Exuvias tanti Martyris Moguntia in æde S. Hilarij sepultas primò, & inde in in S. Albani templum translatas esse, exhibent monumenta antiquissima, quibus accessit novum hoc ornamentum Poeticum in basilica arcis Moguntina scriptum:

Bis Moguntinis undenos præfuit annos,
 Et vitâ clarus, clarus & eloquiò,
 Martyriūque tulit Trajano Principe, Christi
 Dum Decades denas auxerat una trias.

Reflexio

REFLEXIO

Supra Seriem Moguntinam Singularis.

TAmetsi multis in rebus necesse non sit Historico, Historiam suam nimum anxie stabilire probatissimorum auctorum firmitate, aut Argumentorum aliorum gravissimo pondere; ut tamen id faciat, suadet sæpe efficacius necessitate consilium. Ea sunt insuper tempora & hominum mores hac nostra ætate, ut quamvis passim Heterodoxorum viri plurimi Historiam scribant, nec tamen probata autoritate, nec ratione ipsi communiant, aliorum nihilominus Historias non Historias, sed fabulas continuò aut calumnias dicant, nisi testimoniis omni exceptione majoribus obruantur, & velut torrente rationum ad assensum rapiantur: quamvis sic etiam frons & oculi sæpe mentiantur, oratio verò sæpissimè; ut nimirum celetur inimica victoria, & qua semel est imbuta recens odorem servet testa diu. Vel ut apertius dicam, ne desereri à suis videatur malè fundata super fabulas doctrina etiam dogmatica. Quamvis igitur hoc loco fortè nec Hübnerum, nec Hübnero similem nactus sim adversarium, dum de D. Crescente Moguntia Episcopo primo cœpi dicere; consultissimum tamen mihi fore prævideo, si ferè singula gestorum capita majora autoritate communivero:

Queritur itaque I. An in Galatiam missus venerit
D. Crescens?

Q. II. An Viennam Gallia pervenerit?

Q. III. Si eò pervenerit, an nihilominus annis 22, Moguntia Episcopus sederit?

Q. IV. An ab Apostolis Episcopus missus venerit?

Respondetur ad I. Etsi epistolam Doctoris gentium ad Timotheum datam perfunctoriè tantum legenti possit apparere, D. Crescentem tetendisse in Asia Galatiam, minimè verò in Gal-

liam, aut aditas Rheno provincias, hæc tamen duo posteriora membra, minimè verò membrum antèrius testantur autoritate sua maxima DD. Epiphanius, Hieronymus, Sophronius, Theodoretus, Ado, Beda, Ufuardus, alique authores magno numero à P. Serario lib. 2. de rebus Mogunt. relati, quâ unanimi sententia tradunt, Galatiæ nomine appellatas fuisse seculis antiquissimis Galliam aliásque Rheno propinquas Provincias.

R. ad II. & III. Viennam Galliæ advenisse D. Crescentem, & multo fortassis tempore populum Orthodoxâ doctrinâ & Christianis moribus instruxisse, produnt nobis Ado, Beda, Ufuardus, & Petrus Cluniacensis, nec non Martyrologium Romanum die 27. Junij; nemo tamen authorum horum aut aliorum inficias ibit, D. Crescentem Moguntinis præfuisse Episcopum. Quin si fingamus etiam, hunc ipsum D. Pauli discipulum aliquo tempore divina explicasse præcepta in Asiæ Galatia, in Italia, Gallia & quibusdam Germaniæ provinciis; Moguntia perinde tamen nec pilus adimitur: superavit enim ætate sua annos omnino 80. ex communi hac de re Scribentium mente. Quippe in Galatiam si missus abiit, abiisse eo tempore certum est, quo Magister Paulus alteram dedit ad Timotheum epistolam: annis verò novem ante D. Pauli Martyrium scriptam fuisse, argumentis probat Baronius, quamvis nonnihil refragentur D. Hieronymus, & Eusebius, ferius eam conscriptam esse affirmantes. Si igitur horum opinionem amplecti & dicere fas sit, anno Pauli postremo epistolam hanc scriptam, & Crescentem in Galatiam missum venisse, haud adversabimur dictis his nostris: namque D. Paulus an. post natum Servatorem 96. capite plexus sub Nerone, D. Crescens verò, an. 102. aut 103. sub Trajano passus est: annorum igitur 33. intervallum inter D. Pauli & huius discipuli Crescentis fata intercessit: cui si demantur 22. anni Moguntia numerati; annos omnes reliquos vendicant sibi Galatia & Galliæ
Vienna

Vienna, nimirum annos 11. Quod si tot annorum spatium non sufficiat aut Gallis aut Galatis, quis jure affirmare poterit, D. Crescentem eo, quo Moguntinis leges explicavit tempore, nunquam excurrissè in provincias alias nunc propinquas, nunc remotas? abhorruerunt certè ab hac sedendi more & mora antiquissimorum Episcoporum plerique, dum oves pascebant, & nova pascua nunquam non inquirebant.

R. ad IV. Inter D. Pauli discipulos floruisse Crescentem etiam, consensu maximo tradidèrè Patres & Historici tum antiqui, tum medij, tum recentiores, quorum omnium recenset nomina Serarius lib. sui cap. 11. pag. 226. An verò à Paulo, an ab Apostolorum Principe Petro Episcopus missus venerit in Galliam, aut si mavis, in Germaniam, tam parùm dissentire videntur auctores gravissimi, ut qui in ea missione partem Petro, & partem Paulo tribuerit, omne punctum tulerit: misit nimirum Petrus, misit & Paulus; hic discipulum ille Episcopum. Quin misissè suo modo Crescentem Apostoli omnes censendi sunt juxta illud, quod habet lib. 1. Constitut. Apostol. cap. 47. *Crescentem Episcopum Ecclesiarum Galatiae Ordinavimus.*

Fallitur nimirum maximopere, qui in Apostolorum Collegio dissensionibus multis aut discordiis locum fuisse existimat: caput unum & membra plura concordés servabant animos; quam concordiam procul dubio à Divino Spiritu datam cum negare non sustinerent Heterodoxorum multi, finxèrè duo humana capita, Petrum & Paulum Ecclesiae praesse jussos ab uno supremo Capite Christo Deo.

Verùm inani huic sententiae caput pridem amputavit unà cum C. Bellarmino authorum plurimorum phalanx, argumentis veluti gladiis ex S. Codice petitis potentissima, Caterùm à D. Pe-

tro Româ dimissum esse Crescentem, clarissimè docuere D. Innocentius in ep. ad Januar. Item Rupertus Abbas offic. c. 27. Genebrardus lib. 3. Accedit testimonium Moguntia antiquissimum hac Methodo scriptum:

Petrus Apostolici Coryphæus Culminis illum
Jussit apud Belgas Præsulis esse loco.

SECVLUM II.

II. D. MARINVS.

Primus à D. Crescente Moguntia Episcopus docuit D. Marinus Martyr, quem alij dixerunt Martinum, cuiusmodi vel error, vel nominis varietas sæpe irrepsit in Seriem Romanorum etiam Pontificum, & aliorum in Historia notissimum Præsulum. Plura de hoc & aliis Episcopis sanè plurimis non sinunt scribere secula antiquissima, quibus libros suos & testimonia sacra abstulit tyrannorum plurimorum non modò in homines, sed & in quævis Orthodoxæ Ecclesiæ monumenta igne & ferro sævientium crudelitas: unde tam in hac, quàm sequenti Episcoporum & Archiepiscoporum Serie duplici Virorum nominibus potiùs, quàm gestis & meritis maximis Lectores oportebit esse contentos. Scdit D. Marinus an, 6.

III. D. Crescentius.	.	18.
IV. Cyriacus.	.	14.
V. D. Hilarius.	sed. an.	20.
VI. D. Martinus, II.	.	14.
VII. D. Celsus.	.	22.
VIII. D. Lucius.	.	10.

Seculum

S E C U L U M III.

IX, S. GOTHARDVS.

Dicitur ab aliis Godeardus & Bodardus, Trithemio teste multa gentilium millia Christo lucrari studuit, dum firmiter statuit vir esse laboris & doloris patientissimus. Mons geminus etiam hodie prope Moguntiam suspicitur, qui præbuit Gothardo amplum agendi & patiendi campum: supra alterum enim, montem Martis appellatum, vicini populi statuto tempore convenere, ut Drusi Romanorum Ducis memoriam renovarent & Dijs litarent. Montem hunc posteri jure meliori D. Jacobo dicatum novo dixerunt nomine Jacobinum. Mons alter, postea mons Martyrum & D. Albani appellatus, locus erat, in quo Christianorum plurimi catenis ligari, suppliciiis subjici, & morte crudelissima necari multo tempore consueverunt. supra montem utrumque pugnare, victoriam adversus tyrannos referre, & trophæi instar gloriosa Christi insignia figere gavissus est victor Episcopus: aras enim idololatrias impugnavit; idololatrias unum Deum adorare docuit: captivos in vinculis solari, ad constantiam hortari, ad mortem fortissimè subeundam animare Christi athletas nunquam destitit. Ut verò certamen non tam verbis, quam factis perficeretur in dies amplius, in vicina montibus planitie ædem erexit Christi unius Dei honoribus dedicatam. S. Nicomedis aream dixerunt denique Christiani posteri. Cæterum quo maximè fato D. Gothardus è vivis excesserit, haud constat: in sacra valle, Dalhemium nunc dicta, sepultum primò, inde verò ad S. Albani locum translatum esse ab Hildeberto Archiepiscopo memorant, Pluribus annu-

meratum circa annum 221. Etiam scriptores Lutherani scribunt.
Annis 15. Moguntia Episcopus pugnavit. *Vide Cochleum, & Sueton.
de monte Martis.*

X.	S. Saphronius.	/	8.
XI.	S. Herigerus M.	/	4.
XII.	S. Rutherus M.	<i>Sed. an.</i>	20.
XIII.	S. Avitus.	/	22.
XIV.	S. Ignatius M.	/	13.
XV.	S. Dionysius.	/	26.

SECULUM IV.

XVI.	S. Ruthbertus.	/	12.
XVII.	S. Adelhardus.	/	10.

XVIII. S. LVCIVS.

S. Lucius II. cognomento Annæus natione Romanus, Ari-
anis in Catholico orbe propemodum universo jam tum
invalescentibus non unum tantum posuit obicem & statuit
aggerem; quare ab eorundem armatis partibus ligatus, & mox
in exilium ejectus, mortem oppetiit gloriosam, in Phrygia unà
cum duobus sociis Sacerdotibus Paulo & Crescentio fune suffo-
catus. Igitur tum inter vivos, tum mortuos iis promeritus est
extolli encomiis, quibus Lucium persecutus est *Trithemius* in gestis
S. Maximi vocans eundem *Virum Apostolicæ atque Sanctissimæ vitæ.* Sedit
an. 18. *vide Surium in vita S. Maximi.*

XIX. S. Ma-

XIX. S. MAXIMVS.

S Maximus Moguntia sub initium Seculi IV. ex honestis iisq; Christiano Dogmate imbutis parentibus natus & educatus, inter æquales suos quâ literis, quâ probatis moribus emi-
 nuit. Scientiis dein exornatus & virtutibus, ac inter Sacerdotes adscriptus D. Adelhardo se reddidit gratissimum. D. Annæo adversus Arianos pugil accessit ore, calamo, & opere potentissimus: unde cum in exilium pulso Annæo ægrè adversus violentas hostium manus & insidias ab amicis fuisset servatus Maximus, nemo præ ipso Episcopus Moguntia placuit. Non humano magis quàm divino consilio constitutum Supremum Moguntinorum Præsulem fuisse eventus rerum comprobavit multiplex; Constantius enim ex Constantini M. filiis superstes solus, Arii errores adversus manifesta etiam miracula pertinaciter tueri perrexit: unde non nisi re & nomine maximis opus erat adversariis, qualem se contra Cæsarem ostendit in Oriente D. Athanasius, in Occidente D. Maximus cum sociis Episcopis. Lubeat hanc in rem ex Surij & Trithemij multis verbis non pauca decerpere, quæ ita habent: *Non est eo tempore inventus apud Germanos pontifex doctior sanctiorque Præsule Maximo, qui tanta sub innocentia & eruditione scripturarum legere ferraret excelsi, quoniam & hæreticorum errores verbis & scriptis constantissimè redarguit, & fundatus supra firmum Petrum divini amoris nullas eorum persecutiones formidavit. Septies tempore sui Pontificatus ab impiis Arianis urbe Moguntina pulsus est: septies quoque divinâ providentiâ restitutus, nunquam dejectus animo, nunquam victus aut superatus. Multa alia in laudem Clericorum ejus temporis maximam descripsit Serarius ex Surio & Trithemio; horum prioris vide pag. 241. & seqq.*

XX. Sidonius I. sed. an 19. sub D. Felice, Liber. & Damaf.

XXI. Sigismundus, 6. sub D. Siricio & D. Anastasio.

S E C U L U M V.

- XXII. Lupoldus. 17. sub D. Innocentio I.
 XXIII. Nicetius. sed. an. 8. D. Bonifac. I. & D. Cœlestin.
 XXIV. Marianus. 10. D. Cœlest. & D. Sixto III.

XXV. D. AVREVS.

D. Aureus Moguntinorum Episcopus, ad Clavum Romanum sedente D. Leone I. Pont. electus, qua patria, aut unde domo venerit, haud patet. Librorum nempe partem maximam optimamque tyrannorum & hæreticorum violentiâ ereptam sibi, queritur etiam hoc quintum Christi seculum, quo Attila Hunnorum Rex Occidentis Imperium ferè totum pessumdedit, & Arianorum machinatio Ecclesiam Romanam simulque Germanam plurimum vexavit. Utriusque rabiem ac furorem nimium quantum expertus D. Aureus, ut sese servaret pastorem ovibus, Moguntiam tantisper reliquit, partim flammis, partim ruinis ab Attila everfam, more urbium aliarum maximè in littore Rheni positarum, inter quales numeras Spiram, Wormatiam, Argentoratum &c. Victo denique & pene ad interuersionem deleto in campis galliæ Catalaunicis Hunnorum exercitu, & horum Rege in Pannoniam reduce, redux & ipse Moguntiam D. Præsul non cunctando, sed properando restituit rem. Odium idcirco incurrit Arianorum maximum pastor vigilantissimus; unde cum fortè in Sacello prope Dalhemium extructo ad aram faceret, ab Arianorum armata cohorte subito occupatur, multis confoditur vulneribus, & unà cum paris sanctitatis sorore Justina præceps in profundum datur. Annis trecentis & pluribus latuere hæc DD. Martyrum cadavera, nulla sui parte corrupta, & sanguinis rubore aspersa, quæ tandem Richolphus Carolo M. gratissimus

Archiepiscopus solatio suo maximo reperta in D. Albani templum transtulit, translationem hanc clarissimis miraculis ratam habentibus Superis. Annis 16. præfuit Ecclesiæ Moguntinæ D. Aureus, quem sacra in sede sunt secuti Episcopi complures, non nisi nominibus denuo & ferè communibus encomiis celebres, dicti omnes *Episcopi laude dignissimi, pastores boni &c.*

- XXVI Eutropius sed. an. 23. sub D. Leon. I. D. Hil-
lar. & D. Simplicio.
XXVII. S. Adelbertus de an. sedis D. Felice III.
XXVIII. Ratherius non constat. D. Gelasio.
XXIX. Adelbaldus D. Anastasio II.

SECULUM VI.

- XXX. Landfridus, de sedis an. sub D. Symacho.
XXXI. Rudhardus, non constat, D. Hormista.

XXXII. SIDONIUS II.

Sidonius II. sub D. felice IV. & aliis hujus Seculi V. Pontificibus floruit: quamvis enim de Sidonij annis in sede Episcopali numeratis non clarè constet, posteris nihilominus eundem annorum numero & meritis excelluisse, diversæ prodiderunt abundè rerum circumstantiæ: siquidem non nisi sex aut septem numeravit Moguntia Episcopos hoc VI. Seculum, inter præstantissimos numerans Sidonium: Moguntiam quippe hætenus sub ruinis sepultam suscitavit denuo quæ consiliis, quæ auxiliis Sidonius. Vigorem pristinum reddidit sacris officiis, eum in finem erectis templis & ædificiis aliis ad fovendam religionem maximè idoneis. Doctrinâ, eloquentiâ & virtutibus aliis cùm esset in Ecclesia, præsertim Germana celeberrimus, hæreticorum sui temporis maleus ex merito suo est appellatus. In egenos præsertim liberalissi-

mum fuisse ferunt adeò, ut pauperum, exulum & captivorum passim appellârint refugium. Venantio Fortunato hujus ipsius Se-
culi VI. Pictaviensium Episcopo, auctori sanè laudatissimo, plurimum obstricta est posteritas, quòd hujus ipsius Sidonij encomia elegantissimi carmine fuerit profecutus in hunc modum à Petro Serario descriptum:

Reddita ne doleas, felix Moguntia, casus.
Antistes rediit, qui tibi ferret opem.
Ne mœrori gravi lachrimans orbata jaceres,
Te meruisse time.
Porrigit ecce manum genitor Sidonius urbi,
Quo renovante locum, prisca ruina perit.
Jura Sacerdotum sacro moderamine servans,
Per cuius studium crevit & ipse gradus,
Parturit assidue gravidos Ecclesia fructus,
Quam vir Apostolico vincetus amore regis.
Suscipit hæredes cœlesti germine natus,
Tali nupta viro quando marita placet.
Te vigili custode lupus non diripit agnos:
Te pascente gregem, non ovis ulla perit.
Cautius in tuto per mitia pascua ducit:
Toxica ne noceant, florea rura paras.
Sis cibus ut populi, placidè jejunia servas,
Et satias alios, subtrahis unde tibi.
Nudos veste regis, captivis vincula solvis,
Deposito reddis libera colla jugo.
Exulibus domus es, simul esurientibus esca.
Felix, cui Christus debitor inde manet.
Te doctrina probum, providentia sacra modestum
Fecit, & eloquio vincere mella tuo.
Templa vetusta novans, specioso fulca decore:
Inseris hinc populis plus in amore Deum.
Ut plebem foveas, Rhene bene construis amnes.
Quid terris referet, qui bona præbet aquis?
Hic quòd fana micant, ac instaurata quòd extant,
Vivis in æternum laude fluente tibi.
Hac cresces longos meritorum fruge per annos,
Et crescente diu de grege vota feres.

Car-

Carmen hoc, tametsi vel seculorum multorum injuriâ vitiatum, vel delicatis hisce seculis vix bene probatum, apponere tamen libuit, ut quantus fuerit Episcopus Sidonius, ex testimonio simul Historici & Poetæ antiquissimi colligere liceat.

XXXIII. Wilbertus, de an. Sedis non constat. sub Benedicto I. & Pelagio II.

XXXIV. LVDEGASTVS.

LUdegastus, alii dictus Lindegastus, sub Gregorio M. Moguntia mitrâ est exornatus. Eadem ferè ætate Theodoricus & Theodebertus in Austrasia fratres regij, armis sese mutuis aggressi, in Tullensibus denique campis pugnam conseruere: ea enim ex pugna victum ac fugitivum fratrem Theodebertum persecuturus Theodoricus ad Ludegastum Episcopum pervenit, ubi nova consilia intellexit, quibus ad constantiam animatus Theodoricus fratrem amplius est persecutus. Brevissimo hoc compendio laudat Ludegastum Trithemius, vocans eundem *magnarum virtutum in Christo virum*. Sedit an 8.

Reflexio Supra Seculum VI.

HActenus Hübnerum Seriem Antistitum Moguntinorum unâ mecum scribentem in majoris momenti capite refragari mihi vix inveni, quod magni beneficij loco habendum censeo. Id solùm encomio dignum haud judico factum, quo DD. Maximi & Aurei insignes virtutes angusto admodum compendio constrinxit, cùm res alias levissimas multis ambagibus non cessavit prosequi. Id etiam captu difficillimum hoc Seculo visum est in Hübneriano tomulo VII. pag. 15. ubi author hunc in modum scripsit: an: 525. *Moguntia magna sui parte est restituta, cui restituendæ Dagobertus Francorum Rex primus huius nominis operam suam contribuit.* Enim vero huic VII. multum adversatur tomul. II. & tabula ex Genealogicis 49. quibus in paginis Dagobertus I. Clotarj filius vix

anno 600. natus, & an. 631. regnare, & tamen jam an. 525. operam restituendæ Moguntiaë tribuisse refertur. Profectò rarum prorsus naturæ beneficium, centum annis priùs jam regnare, aut operari, antequam nasci. Verùm levior hic inter plures Hübneri defectus facilè illi condonatur.

SECVLUM VII.

XXXV. Rudelinus, aliis Rudhelmus, sedit an. 10. sub Bonifacio III. & IV.

XXXVI. Luthvvaldus, an. 11.

XXXVII. Leovvaldus an. 12. sedit.

A Trithemio communibus laudantur laudibus, alter *Christianissimus*, alter *Vir sanctissimus* vocatus. Floruerunt sub Pontificibus Theodoro I. D. Martino I. D. Eugenio I. & horum successoribus.

XXXVIII. RICHBERTVS.

Richbertus, quem alij dixerunt Rigbertum & Sigebertum &c. Sed an. 13. si tamen turbata tempora statuere annorum finunt numerum, profectò hoc seculo incertissimum.

SECVLUM VIII.

XXXIX. GEROLDVS.

Geroldus Richberti successor foris, quàm domi illustrior, plùs Martem promovendo, quàm mortem meditando sese consecravit totum, factus denique Martis in prælio & mortis victima. Geminis nimirum bellis Carolus Martellus, Francia Major Domus appellatus, tunc temporis implicitus, Burgundos ab obsessa Moguntia repulit, & inde in Thuringiam adver-

sus

his Saxones cum exercitu profectus, hostes provocavit. Geroldus Martello obstrictus gemino beneficio, utpote cujus potenti suffragio in Sedem Episcopalem ascendit, & urbem ab eadem obsidione liberatam novit, se Duci junxit futurum deinceps in armis socium. Etsi verò arma converterentur in hostem Christianis Aris infensissimum, & Geroldus Sacrae meliorique causae plurimum confideret, cecidit tamen unà cum multis commilitonibus Episcopus: unde epitaphij loco hoc dystichon mortuo dicavere vel æqui rerum æstimatores, vel quorumvis Episcoporum Zoili & observatores seduli;

Ense Geroldus obit Præsul, dum dimicat ense;
Perplacet ergo chorum, non adisse forum.

XL. GERVILIUS.

Gervilius, aliis dictus Gebiliebus, si ritè *Hübnerus* scripsit, fuit *Geroldi ex legitimo thoro natus filius*. Non multum diversa de Gervilio reliquit nobis etiam *Bruschius*: quo autem pacto cum Episcopatu constare possit legitimum matrimonium, minime ostendunt. Qualem Episcopum genitor sese gesserit, intelleximus: de filio nunc pauca intelligemus. A Carolo Martello in Moguntia solium promotus, parum anxius de ovibus, pastor nomine tenus, in sylvis aves & feras venator cœpit, in campis Martii miles pugnavit haud æquo Marte: audito enim de genitoris morte nuntio, clam misit gregarium, ut occisorem patris amicis verbis ad se perduceret. Vix ad se perductum gladio, quem oblonga veste occulerat, percussit hostem Episcopus, nemine scelus hoc publicè detestari, aut condemnare auso, eò quòd Gervilium Martello percharum esse cognoscerent universi. Ita ferè scriptores citati referunt. Eadem ætate D. Gregorius II. per annos 16. & hujus Successor D. Gregorius III. annis 10. Pontificis Romani munus arduum summa laude obibant: ab his D. Bonifacius haud semel duntaxat missus, improbis Sacerdotibus tristis nuntius

in

in Germaniam advenerat. Non latere potuit hunc Germanorum Apostolum, & simillimum Argo Ecclesiae custodem nonnullorum Episcoporum, & multorum Sacerdotum negligentia; qua de causa celebratis tum Moguntiae, tum in aliis Germaniae urbibus Episcoporum conciliis, auditâ etiam Gervilij audaciâ, latâ in illum Pontificis nomine sententiâ, monasterio inclusit, in quo annis 14. delituit, & vitae partem ultimam inter optimos pœnitentiæ fructus absolvit. Pœnitentiam Gervilij epithaphij loco posteris legendam reliquit Poeta hunc in modum canens:

Patrius affectus me movit ad arma cruenta:

Pœnam quam merui, dignius ergo tuli.

In claustro latui pro crimine tempore vitæ:

At licet hic lateam, spero salutis opem.

P E R I O D U S II.
DE ARCHIEPISCOPIS MOGVNTIÆ,
S E C U L I VIII.

Continuatio.

I. D. BONIFACIVS.

D. Bonifacius in Anglia si non ex regio, saltem ex illustrissimo genere natus, illustrioribus longè virtutibus genus suum exornavit, in D. Benedicti monasteriis ab anno ætatis suæ 13. educatus, & optimis moribus literisque formatus. Inter Magistros Bonifacij eminuit Ven. Beda vir sua ætate nulli secundus. Post annum ætatis 30. Christi 718. missus Sacerdos dotibus raris instructus venit ad Germanos, qualem & ipsum origine fuisse tradunt. Frisia erat, quæ provinciis cæteris præripuit

puit primum honorem, ubi collectis animarum ritè credentium
 manipulis copiosissimis Romam petiit; & ibidem à D. Gregorio
 Pontifice Episcopus consecratus, positoque *Vvunefridi* nomine ve-
 teri, nomen Bonifacij accepit, ac Germaniam repetiit, impetrata
 prius facultate disponendi de rebus plurimis in Ecclesia Germanica.
 Amœnoburgi non usque adeò procul remota à Moguntinis urbe,
 primò cathedram suam erexit & aram instruxit. Tum verò Mo-
 guntiae, & mox in Thuringa, Hassia aliisque provinciis ad confer-
 tissimum dixit populum fructu constanter maximo, bene cœpta
 promoventibus Superis. Romam denuo, imò jam tertio profe-
 ctus, & à D. Gregorio III. Pont. amplissimis privilegiis munitus,
 in Germaniam redux Episcopatus varios partim instituit, partim
 instauravit. Inter Episcopatus institutos venerunt Herbipolen-
 sis, Eustadianus & Erfordensis. Inter instauratos jure censetur
 Episcopatus Moguntinus: anno enim 745. cùm Gervilius, uti
 memoratum, pœnitentiæ ergo monasterium petere jussus, sedem
 suam reliquisset viduam, eadem occasione Archiepiscopatus Wor-
 matiâ Moguntiam translatus, & Bonifacio à D. Zacharia Ponti-
 fice, ita rem disponente potissimum Pipino Gallorum Rege, est
 concessus, imò maximè invito impositus totius populi Christia-
 stiani applausu prorsus singulari. Bonifacius itaque primus Mo-
 guntiae Archiepiscopus septem annorum intercapedine rem præ-
 stitit humanis viribus longè superiorem. Novo demum, quin
 veteri denuo accensus animarum Zelo id à Pontifice impetravit
 multis precibus, & regio Pipni suffragio, ut pluribus Sacerdotibus
 stipato licuerit secundo Rheno descendere ad Frisones in dies ma-
 gis convertendos & confirmandos: verùm ibidem post exantla-
 tos labores plurimos, & conductos ad Christi aras sanè diversos
 multosque, unà cum sociorum electa cohorte à latronibus est oc-
 cibus an. 755. Exuviae sacrae Divi Martyris primò Ultrajectum,
 inde verò Moguntiam, & demum Moguntia Fuldam translatae
 sunt, nunquam non miraculis insignibus conspicuae, fidem non ne-
 ganti.

gantibus ipsis Scriptoribus Heterodoxis, è quibus vid. *Hübnerus*,
Lexicon Lipsiense. &c.

II. D. LVLLVS.

D. Lullus inter populares D. Bonifacij in Britannia natus, antecessorem suum vel sanguinis propinquitate, vel certè morum, studiorum & religionis affinitate contingebat. Conjunctio profectò animorum tanta inter utrumque fuit, ut eadem successorem ad imitationem antecessoris potentissimè pertraxerit. Lullus namque ut Bonifacij Germanorum Apostoli audiret verba & sequeretur exempla amplius, in Germaniam venit eo secundissimo rerum eventu, ut Bonifacius ipse ad Frisones Orthodoxo dogmate in dies magis instruendos, toto pectore incumbens, abdicata omni dignitate neminem Lullo idoneum magis judicaverit, ut sibi succederet: cuius sententiæ pariter fuerunt Stephanus III. Rom. Pont. & Pipinus Rex, commoti facilè multis viri præstantissimi meritis, præsertim postquam pervenit Romam inter Concilij Romani Patres maximi æstimatus. Permagni faciendum esse existimavit etiam Wittekindus Saxonum Rex & Dux M. ab Archipræsule Lullo dogmate Romano instructus, & Baptismatis salutari aqua ablutus. Annis 32. partim servandæ, partim plantandæ consecravit Ecclesiæ Moguntinæ, in qua extractis ædibus sacris, et cœnobiis compluribus, singularis zeli, vigilantia, prudentia, doctrinæ & sapientiæ reliquit argumenta, monumentis etiam hodie variis posteritati comprobata: inter quæ æstimemus non parvi & illud, quo D. Archipræsul ab anno obitus sui 60. restituit subitò vigorem pedi, cui paulò antè Sepulchralis ejusdem B. Archiepiscopi lapis è tumulo levatus, atque in pedem adstantis fortè delapsus, omnem ademerat usum. Non omittendum illud etiam, quo Archipræsul sanum atque incolumem Alboinum Buriburgensem Præsulem brevè moriturum prædixit, & sibimet mortis articulum propinquissimum adesse cognovit an. 787. Caput B. Lul-

B. Lulli Hermannus ad S. Gothardum Ord. D. Benedicti Abbas Collegio Soc. JESU Moguntia inter reliquias sacras servandum donavit, Hildesia translatum an. 1603.

III. RICHOLPHVS.

Richolphi post D. Bonifacium Moguntia Archipræsulis secundi, quamvis natales & acta prima lateant, minimè latent tamen gesta & fata ultima. Regi & demum Imperatori Carolo M. à consiliis constanter, id bene meritis suis impetravit haud difficulter, ut Cæsaris interventu Pontifici placuerit Archiepiscopus, cuius difficile munus ea methodo obist, ut à quo reprehensus sit, non invenias, à quo laudatus fuerit, etiam hodie nullo labore reperias. Ad amissim verò ut fierent omnia à subjectis Richolpho Episcopis & Sacerdotibus, nec deesse passus est monita, nec præcepta Ecclesie Romanæ autoritate præmunita: unde ex Hispania Moguntiam usque transferri curavit Canones Pontificios Isidori Mercatoris operâ eleganti ordine donatos. Quò magis verò constaret omnibus ritè de Ecclesie legibus, an. 813. Moguntia Synodum celebravit, & alteri Synodo Wormatia celebratæ interfuit. Circa eadem tempora DD. Aurei & Justinæ sacras reliquias populo visendas & honorandas proposuit, simulque D. Albani honoribus dicatum templum magnificentissimè extruxit: dein verò quocum consilia vivus conferebat, cum eodem Imperatore mortis sententiam sustinuit an. 814. cum Carolo M. mortuus post annos Sed. 17.

SECULUM IX.

IV. AISTVLPHVS.

Aistulphus B. Lulli discipulus, in qualem quantumque deniq; Magistrum evaserit, multorum loco sit testis Rabanus, fortè etiam Aistulphi discipulus doctissimus, & in Sede Moguntina

guntina successor dignissimus, qui librum de Institutione Clericorum præter libros alios plurimos, scitissimè conscriptum, cùm Aistulphi consecraret honoribus, hæc libro præfigere verba non dubitavit, instar prototypi posteris relicta: *Te, Sancte Pater, pro merito summe pietatis plurimi venerantur, & omnibus fidelibus, causa magne fidei & sanæ doctrine, honorabilis atque amabilis existis. Te benignissimum atque æquissimum esse scio. &c.* his addidit epitaphium hoc maximè modo scriptum:

Præsulis Haistulphi sita sunt hoc membra sepulchro,
Pontificale sacrum qui bene gessit onus.
Bis senis urbem hanc Pastor qui rexerat annis,
Dogma & Apostolicum protulit ore sacro.
Justitiæ Custos, reclus, patiensque, benignus,
Fidus in eloquiis & pietate placens.
Lulli discipulus, Successor ritè Richolphi,
Ambobus meritis, non minor iste fuit.
Quis te sancte Pater cum Christo nesciat esse,
Splendida quem tecum vita fuisse probat.

Sedit an. 12. sub Stephano V. & Paschali I. Pont. an. 826. mort.

V. OTGARIUS.

OTgarius, aliis Odogarius appellatus, Wione teste nobili loco in Germania natus, & D. Benedicti Regulâ instructus, Principi Monasterio Campidunensi Antistes præfuit omnium primus, haud dubiè D. Hildegardi Augustæ gratissimus. His tamen dictis multùm refragantur Serarius, Bruschius & authores alij, Otgarium hunc nostrum à priori fuisse loco & tempore diversum longè, testati. Archipræsul verò hic noster eorundem authorum testimonio D. Ansgarium unà cum aliis inunxit Episcopum. Danorum Regi Haraldo affudit salutare Baptismatis undas, & Ludovico Pio Cæsari animam agenti adstitit. Obortis dein inter Ludovici filios litibus denuo & bellis gravissimis, nolens volens in Lotharij denique partes consensit, nec seriò refragatus Ludovico

dovico, nec Carolo: unde effatum poeticum à Nidhardo Angelberto relictum ita habet:

Scilicet arma minùs, quàm Sacra Otgarie noras.

Concilium an. 834. præsentibus Archiepiscopis Trevirensi & Coloniensi unà cum Suffraganeis celebravit. In Italiam annis Archiepiscopatus sui ultimis, ut lites regias Pontificis autoritate juvaret componere, profectus, D. Severi reliquias Ticinò in Germaniam secum retulit, postquam Moguntiam illustravit annis 22. sub Pontificibus Paschale I. Eugenio II. Valentino & Gregorio IV. quin & Sergio II. an. 847. vità defunctus.

VI. RABANVS.

Rabanus Magnentius Maurus Fuldæ in Hassia natus, educatus, optimis moribus & literis in monasterio antiquissimo juxtà ac celeberrimo imbutus, ibidémque supremus artium ac scientiarum Magister, Rector & demum etiam Princeps Abbas jure optimo electus, ornamentum suo præsertim seculo fuit Ecclesiæ & Imperij maximum. Nemo nimirum Imperatori Ludovico Pio & hujus filiis pretiosior erat Rabano, qui ea moderatione animi inter publica dissidia se noverat gerere, ut tametsi literis solaretur Augustum parentem variis, Augusti tamen filij suas partes offendi haud fuerint conquesti, non minùs epistolis & foliis palàm in lucem editis instructi & animati, ut genitori cederent filij, & Imperatori promptam exhiberent obedientiam subditi universi. Annis & meritis jam gravi, communi omnium Canonicorum & populi applausu oblatum est pedum Moguntinum, ea nimirum Præfulis ætate, qua baculo senectus ipsius opus habebat & Respublica novo Scipione. Ut verò solitudinis amantissimus Antistes tantum onus in se susciperet, necesse fuit, ut Pontifex, Imperator & vox populi id ipsum consiliis suaderent, & precibus urgerent. Tot igitur vocatus suffragiis venit, & 9. annorum compendio plu-

ra egit, quàm agere solent multi alij plurimorum annorum longè spatio: habito namque Moguntia Concilio Godeschalcum condemnavit cum sectatoribus, simulque Moguntinam cum Ecclesiis præsertim Germanis omnibus doctrinâ & morum emendatione illustravit, haud ipse gravatus senex ad concionem dicere, in urbes, oppida & villas Apostoli instar excurrere, atque in subjectorum sibi antistitum simulque parochorum vitam sedulò inquirere: quæ omnia eò magis sunt admiranda, quòd simul ingentem librorum copiam ingenij sui partum fœcundissimi posteritati potuerit relinquere; quæ aliâq; multa cum partim à Wione & Trithemio, partim à C. Bellarmino, Sigeberto, Brovero aliisque multis authoribus copiosè fuerint descripta, ego pluribus hîc referre nolui. Brevitatis causâ id solùm silentio haud prætereundum duxi: grassante pestilentia & famis publicæ malo Rabanus diebus singulis pro tribus pauperum millibus alimenta subministravit, non annumeratis iis mendicabilis, quæ domi alere non est gravatus, jure *pauperum Pater* dictus. Multis vixisse annis ex eo colliget Lector, quòd an. 810. jam Rector Fulda promulgatus, an 822. Abbas electus, & demum Archiepiscopus creatus sit, mortuis annumeratus an. 859.

VII. CAROLVS.

Absit procul à nobis, ut vitam damnemus Monasticam, quam aulis regiis præhabuerunt Imperatores & Reges, & Regum filij, terrestres Dij. Carolus Pipini Aquitania Regis filius, Ludovici Pij Imperatoris nepos, relicta aulæ deliciis, Corbejense monasterium ad Visurgim situm petiit, in quo tantùm profecit, ut virtutibus longè excellentior, quàm genere clarior, promeritus sit inter Archiepiscopos Ecclesiæ Germanicæ primus honorari & celebrari. Hoc in celsissimo munere quanti æstimare perrexit Monachorum Regulam, ex eo collegere etiam gnavi rerum observatores, quòd Caroli Archipræsulis hortatu aut consilio persuasus Imperator

perator Lotharius, Imperij fasces reliquerit, Augusto pede Prumiense cœnobium ingressus, dato posteris documento, satius esse obedire, quàm imperare. Hujus Archipræsulis laudes eximias commendârunt etiam epistolæ non paucæ Pontificiæ, quibus Pontifex D. Nicolaus cognomento Magnus eundem animavit, ut Ecclesiæ & Imperio pro viribus prodesse pergeret; quò minùs tamen pergere potuerit, impedît mors coronis & mitris major post annum Sed. 7. *Leg. Gratianum, VVionem, Cochlaum, Serar.*

VIII. LINDBERTVS.

Lindbertus à variis authoribus vario scriptus nomine, id ab universis & singulis obtinuit encomium singulare, ut à nemine reprehensus, ab omnibus laudatus fuerit multis modis. Et sanè difficillimum fuit laudem mereri hominum ferè omnium eo tempore, quo in partes divisi nepotes Ludovici Imperatoris inter sese pugnârunt, & Lotharius Austrasiæ Rex repudiata conjugè Theutberta, Walradam obmururante Germaniâ ferè universâ, Italiâ & Galliâ, thalami consortem deperibat. In multiplici eoque difficili rerum articulo opus fuit Lindberti arte & consilio, melle & felle, vino & absinthio, ac tandem gladio & fulmine, ut Supremi Pontificis sententiâ refecarentur ab Ecclesiæ corpore membra pertinaci lue infecta Rex Lotharius & adultores duo etiam Archiepiscopi cum appendice, ut fit, longissima. Hinc coactum est Concilium Sueffionense, in quo Lindbertus contra Regem, Trevirenses simul & Colonienses Archiepiscopum dixit mentem suam, ac demum Pontificis nomine anathemate armatam sententiam, in utriusque sedem vocatis Archiepiscopis novis. Virtutem constantiæ tum maximi fieri meritò, nôrunt universi, cùm instar auri igne, hoc est difficultatibus examinantur maximis. Ita profectò Archipræsulis Moguntini opera instar probati auri examinârunt & laudârunt tempora difficillima, nec latum

guem à suo proposito hunc Archipræsulem dimoventia. Argumento probatissimæ virtutis erat etiam Carolus Crassus postea Imperator, cum juvenis adhuc à dæmone arreptus tristissimum in modum est divexatus, nec alio adversus orci mala adhibito remedio, quàm solius Lindberti precibus liberatus. Idem Carolus successu temporis ob varia rerum capita, communi totius Imperij calculo exauthoratus, inter homines ferè neminem, nisi solum Lindbertum habuit solatorem reliquum, qui plenus meritis an. 889. diem obiit suum publica populi voce inter Beatos jam tum relatus. Sedit Moguntiaë annis 26. sub Pontificibus sex, nimirum Nicolao I. Hadriano II. Joanne VIII. Mariano I. Hadriano III. & Stephano VI. *Vide Reginonem, Annales Pitheanos, &c.*

IX. SVNDEROLDVS.

Sunderoldus ex Principe Monasterio Fuldensi in Moguntiaë Ecclesiam evocatus, trium annorum compendio absolvit partem vitæ reliquam: Normannis enim barbaris in Germaniam irrumpentibus, & ad Mosam fluvium maximè clades inferentibus, cecidit inter Christianos Duces Dux ipse & gregarius miles Archiepiscopus, qui accensus zelo Apostolico pro re Orthodoxa pugnavit, more Martyrum occisus ab hostibus Christo infensissimis: Unde inter Martyres Archipræsulem hunc à literis & virtutibus laudatissimum apertè numerârunt *Sigbertus & Trithemius.*

X. HATTO I.

Hatto aliis otto dictus, obscuro genere (*an in Suevia, an alibi incertum*) natus, naturæ tamen dotibus clarissimis instructus, in *Augia divite & Monasterio elvacensi Præsul,* multis præclaris inclaruit facinoribus, reprehensus ob id demum maximè, quòd claram nominis sui suorùmque famam solis aut syderis instar ful-

gens

gentem iniquissimo facinore veluti densissima nube aut eclipfi ob-
 scuraverit. Rei seriem pictores depinxerunt & authores descri-
 pserunt *Marianus Scotus, Lambertus & Otto Frisingensis*, cujus ultimi verba re-
 ferre lubet, ne quid demptum, aut additum videatur à novo cala-
 mo. Circa annum 907. *Albertus nobilissimus Francorum Comes, Ottonis Saxonum Du-*
cis ex filia nepos Conradum, qui à quibusdam Ludovici Regis frater fuisse creditur, occidit.
Ob ea Rex prædictum Heroa in castro Babenberg, ubi nunc nobilis Episcopatus cernitur fun-
datus bello petiit. Cùmque viribus se proficere posse non videret, Hattonis Moguntina
archiepiscopi consilio ad dolum se contulit. Itaque ut non solum in Regum gestis inveni-
tur, sed etiam in vulgari traditione in compitiis & curiis hæctenus auditur, præfatus Hatto
Albertum in castro suo Babenberg adiit, eumque Dei pietatis obtentu, de gratia Regis adi-
piscenda convenit. Ille devote monitis ejus obtemperans, humiliter conductum de personæ
proprie incolunitate petiit. At ne multis morer, interposita Sacerdotis præfati fide iter
carpunt. Vix castro exierant, jam proximè vico, qui Theurstatt dicitur, appropinquabant,
& Episcopus, grave, inquit, erit nobis Jejunium sustinere: si placet, antequam Regi præ-
sentemur, ad prandium divertamus. Tum ille, simplices aures more antiquorum habens,
dolumque minimè præsentens, gratanter eum ad prandendum in castro, unde digressi fue-
rant, reduxit. At postquam refecti sunt, ad curiam veniunt: in causa princeps ponitur,
ac tanquam reus Majestatis, capite plectendus adjudicatur. Monet ille Episcopum de fide
data; quam è contra ille se bene in hoc, quod sanum & incolumem eum in castrum redu-
xerit, servasse respondit. Sic præfatus Albertus capite plectitur possessionesque ejus, è qui-
bis postmodum Babenbergensis Ecclesia locupletata dicitur, in fiscum redactæ sunt. Ju-
dicent de hoc sacerdotis factò alij (nimirum excusant varij variè) quod velint, & tan-
quam pro regni utilitate commissum tueantur: ego omnino nullius emolumentum gratiâ non
solum quemlibet Christianum fraude circumvenire, sed etiam in corde in causa capitali lo-
qui non debuisse arbitror Episcopum. De mortis genere post varias om-
nino Historicorum relationes hodie non satis constat: sunt enim
qui fulmine percussum, alij in prælio cæsum, alij demum mœrore
confectum dicunt. Annis 21. veriùs instar militis egisse, quàm
Episcoporum more vixisse dicunt, dum federunt Pontifices For-
mosus, Stephanus XII. Romanus, Theodorus II. Joannes IX. Be-
neditus IV. Leo V. & Sergius III.

SECVLVM X.

XI. HERIGERVS.

Herigerus ex Fuldensi Ecclesia in Moguntinam translatus, Pij Episcopi nomen insigne eximiis suis virtutibus obtinuit, Henrico Aucupi Imperatori constanter acceptissimus. Virtutibus probè instructum fuisse, finis demum, rerum laude dignissimarum corona, monstravit: postquam enim an. 12. Archipræsul pastorale pedum gessisset, id successori consignavit, ut annos vitæ reliquos morti felicissimæ consecraret. An. 930. sepultus multa posteris de se encomiareliquit, quæ tamen tantillo compendio hodie constringere jubet rerum plurimarum ignoratio,

XII. HILDEBERTVS.

Hildebertus natione Francus Orientalis in Fuldensi Monasterio Præsul primò electus, & mox à Moguntia Archipræsul postulatus, permultos nactus est laudatores suis libris hodie etiam clarissimos. Multis profectò laudibus Hildebertum profecuti sunt *Trithemius, VVitikindus, Otto Frisingensis, Serarius alique*, quorum calamo teste Superi virtutes Hildeberti prophetiæ dono amplùs illustrârunt. Magni proinde jure æquissimo æstimârunt Moguntia Antistitem Otto M. & Archipræsules Trivirensis ac Colonienfis, inter quos ortam de corona Regi imponenda litem autoritate ac prudentiâ facilè discussit Hildebertus, qui an. 936. Aquisgrani coronavit Ottonem I. Imperatorem. De anno obitûs haud convenère Scriptores, dum alij annum seculi X. 36. alij 38. alij demum 39. expresserunt: sedit itaque circiter an. 12. sub Pontificibus Joanne X. Leone VI. Stephano VIII. Joanne XI. obscuris sanè temporibus.

XIII.

XIII. FRIDERICVS.

Fridericus Lotharingæ Dux Gifelberti Ducis frater non minus, quàm Antecessores Archipræsules ex Fuldensi Episcoporum multorum seminario fertilissimo evocatus, suis præclaris facinoribus Moguntinum solium exornavit, hoc uno ferè ex capite à multis reprehensus, ab aliis nequaquam inventus reus, quòd Ottonis Imperatoris & affinis sui partes, cuius tamen beneficio Moguntia Præsul electus fuisset, unà cum aliis Viris Principibus oppugnasset, præsertim cum Brisaci per magnam anni partem prædiarios inter milites sedisset, animò Cæsari vim inferendi. Fridericum hunc nempe adversus Imperatorem irritavit primò Gifelbertus frater, Ottonis M. sororius, Gerbertæ Henrici Aucupis filiaæ conjux, qui Rheni fluctibus an. 939. haustus, ingentem animi moerorem fratri Archipræsuli reliquit. Inde simultatem in Archiepiscopi animo fovebant Henricus frater Imperatoris, Bojorum Dux, cui consilia & auxilia junxit Ludolphus filius Suevorum Dux, secundas Augusti genitoris cum Adeltaide nuptias detestatus. Imperator itaque, fortassis haud immeritò, etiam Friderico iratus maximè, hunc Moguntia Fuldam redire compulit, sed & sedi pristinae restitui curavit teste *Rheginone, Rotgero, Trithemio, Serario.* Annis sedit 15.

XIV. GVILIELMVS.

Guilielmus Ottonis M. filius an ætatis suæ 24. in Moguntia Antistitem annitente plurimùm Augusto genitore, & annuente Pontifice electus, à S. Brunone Colonienfi Archipræsule patruo suo fuit consecratus. Annis dein tribus elapsis Ludolphum in Italia defunctum luxit, & huius exuvias in Germaniam relatas, in D. Albani templo sepelivit. Fratrem alterum Ottonem ex Adeltaide noverca natum, & an. 961. in Imperij Regem electum, atque à magno parente sibi creditum, Wil-

D 2

helmus

helmus virtutibus exornavit, ipse virtutibus multis maximè illustris, & conspicuus omnibusque charissimus. Virtutes profectò eximias suspexerunt in Wilhemo etiam Adelbertus & Dithmarus, quos ambos consecravit Episcopos, & horum priorem Russis misit Apostolum, posteriorem verò Bohemis, aut utrisque. Multis dein lacrymīs profecutus est ad tumulum usque populus copiosissimus Wilhelmum añorum 37. ut aiebant, *Iuvenem*, cui D. Mathildis Augusta avia adstanti sibi prædixit fata ultima, & mox absentis intellexit an. 967. eodem mense etiam ipsa mortua, ingenti Ottonis M. mœrore, simul & matrem & filium lugentis. Annis sedit 13. *Rhegino, Rotgerus, Serarius*

XV. HATTO II.

Hatto II. Hademarij Præfulis Fuldensis nepos, avunculo suo vitâ functo successit in officio, par eidem, ut aiebant, in virtutibus. Ab Ottone M. etiam permagni æstimatus, & consiliis adhibitus, inter eos fuit, qui Cæsarem Romam petentem præcucurrerunt nuntij. Romam venisse & vidisse profuit plurimùm Hattoni: Imperator enim audita Moguntini Archipræfulis morte, cùm successorem alium, quàm Hattonem non exoptaret, ad vota paratissimum habuit Joannem XIII. Pontificem, qui pallium concessit. At verò non nisi tribus aut duobus Moguntiaë solium occupavit an. 970. jam extinctus fato admodum tristi, si habenda sit fides Heterodoxis Scriptoribus, qui à prodigioso murium agmine consumptum esse finxerunt, quòd multorum pauperum catervam famis tempore sibi oppidò molestam horreo suo includi, & tyrannorum more Vulcano immolari jussèrit. *Vide hac super re Serarium*, cui libuit multàs aperire mentem suam & dicere sententiam. Nos verò compendio contenti dicamus: *Si contigit Hattoni ita mori, Deus scelerum vindex ostendit signum, quo absterriti divites amore prosequerentur deinceps pauperes. Quid tum postea? quid lucri inde haurient vel Scriptores, vel Lectores Heterodoxi? profectò nihil capio, nihil video, nisi argumentum etiam Heterodoxis relictum, ut nimirum & ipsi credant, istis etiam seculis patrata esse miracula*

vacula nunc miserentis, nunc punientis Dei testimonia. Lucrum capiunt Heterodoxi aliterum, quo discant deinceps credere miraculis, at non tantum sibi, sed & mihi faventibus.

XVI. RUPERTVS.

Rupertus Hattonis successor, cuius originis aut stemmatis foret, inquisiverunt cum Serario authores varij; aliud tamen non invenerunt, quam obscura & dubia omnia, inter quæ numerandi sunt etiam anni sedis, quorum alij 4. alij 7. computarunt. An. 977. diem obiisse suum verior habet opinio, dum nimirum Romæ sedit Benedictus VII.

PERIODUS III.

DE ARCHIEPISCOPIS SIMVLQVE ELECTORIBUS MOGUNTINIS.

XVII. WILLIGISIUS. ELECTOR I.

Willigisius Stromingæ in Saxonia seculo X. circa añum 40. ex parentibus tenuis fortunæ natus, literarum studiis & morum probitate, quæ sæpe pauperibus ad ardua viam sternunt, eò sensim ascendit, ut ex Parocho aulae Imperatoriae Archifacellanus, ut vocant, & Ottoni III. à teneris annis supremus moderator constitutus, ob insignia sua merita sit denique promotus in geminum Moguntiaë thronum, an. 977. electus Archipræful & an 998. Imperij Elector primus, ita disponenre Gregorio V. Pontifice & Ottone III. Cæsare, quòd hic hærede se destitutum, & Imperium ex hæredum defectu prioribus seculis fuisse turbatum probè intelligeret, & admodum doleret. Antequam verò hunc ultimum dignitatis apicem conscendit, D. Bervvardum Hildesiaë consecravat Episcopum, & paulò post S. Adelbertum Pragensem Archiepiscopum. Monasterio Hersfeldensi Præsulem dedit Gotthardum; sorores verò Augustas Ottonis III, Sophiam & Adelhaidem

dem in Parthenone Gandershemienſi & Quedlinburgenſi ſacro
 velamine exornavit. Multa eidem neceſſitudo fuit cum D. Bur-
 chardo Wormatienſi Epifcopo, Conradi Imperatoris II. præcep-
 tore quondam celeberrimo, qui Willigiſium ſuum dixit parentem
 & magiſtrum. Quantum hic ipſe multorum Magiſter & Doctor,
 nec non ædificiorum ſacrorum conditor vel reſtaurator profue-
 rit ſacris ædibus & monaſteriis, recensere nimis prolixum foret.
 Manſuetudo Willigiſij & animi demiffio quanta fuerit, duo dun-
 taxat hoc loco ex multis prodant capita. Cùm aſſentatores ver-
 borum lenociniis inſtarent, clam & palam ſibi occinebat Elector:
VWilligis, VWilligis, recole unde veneris, quo dicto obſcuros ſuos ſibi natales
 & memori menti & oculis propoſuit: unde inſignibus etiam ſuis
 rotam inferi præcepit, poſteritati dicturus, Willigiſij Electoris Mo-
 guntini parentem in tribu fabrorum lignariorum numeratum fu-
 iſſe, qui conficiendis rotis dediffet operam. Rerum caput alte-
 rum erat: D. Bervvardus præſente D. Imperatore Henrico II. jura
 ſua ab Electore Moguntino violari conqueſtus, tantum à Willigi-
 ſio impetravit, ut hic admiſſi erroris veniam palam precatus, om-
 nem deinceps favorem & amorem promiſerit, & promiſſum ſer-
 vârit Bervvardo: unde lætiſſimus D. Henricus, nupèr electus Impe-
 rator, Willigiſij manibus coronam Imperij ſibi imponi tantò lu-
 bentius admiſit, quantò majorem animi demiffionem & æquita-
 tem hoc in Antiftite deprehendit, qui Eccleſiam ſuam annis 34.
 illustravit ſub octo Pontificibus, nimirum Benedicto VII. Joan-
 ne XIV. Joanne XIV. Gregorio V. Sylveſtro II. Joan. XVI. Ser-
 gio IV.

S E C U L U M X I.

XVIII. ERCKEMBALDVS ELECTOR II.

ERckembaldus Comes Summerſenburgicus ſanguinis pro-
 pinquitate junctus erat D. Bervvardo Hildeſienſi Epifcopo,
 à quo

à quo inunctus & consecratus est Moguntia Archipræful. In sede sua à Pontifice Sergio IV. confirmatus, monasterium extra Moguntia mœnia extruxit à S. Cruce hodie nuncupatum. Dedicationi principis templi Bambergæ præsentibus Pontifice Benedicto VIII. & Henrico Cæsare adfuit unà cum aliis 71. Episcopis. Inter beneficia à Cæsare impetrata venit illud, quo populationibus Comitum Ottonis ob illicitas nuptias sacro fulmine percussi, Henrici Cæsaris auctoritate facile est liberatus. Ecclesie suæ præfuit annis 9. sub prædictis duobus Pontificibus.

XIX, ARIBO ELECTOR III.

ARibo natus comes Palatinus doctrinâ sacrâ simul & profanâ instructissimus, epistolis omnino variis diversos ad illustrandam eruditionem viros invitavit. Inter monumenta Aribonis clarissima jure celebratur liber in Psalmos ab eodem elaboratus. Synodum unam Seligenstadij, alteram Moguntia, tertiam Francofurti instituit, quarum ultimæ 23. Episcopi interfuerunt, præsentibus Conrado II. Imperatore. Decreta saluberrima iisdem Synodis sunt firmata, præsertim verò, quæ jejunium vernum & quatuor temporum, à Germanorum plurimis neglectum, spectabant, & hodie supersunt. Modestiam ac prudentiam Archipræfulis singularem ex eo collegerunt æqui rerum Arbitri. Dum nimirum litem inter Willigisium & D. Bervvardum jam finitam Aribo denuo suscitavit, ea re grave negotium & fastidium faceffivit D. Gothardi monasterio. At demum causâ penitiùs discussâ, errorem suum publicè detestatus, veniam rogavit, veniam donans ipse quosvis suos adversarios. Annis 11. decoravit Moguntinam Ecclesiam; annorum ultimo die D. Conrado sacra Paderbornæ præsentibus Cæsare dixit ad concionem, ubi pariter Romam petendi copiam Imperatorem rogavit, & simul omnium suffragia imploravit, ut errores suos salutarî pœnitentia inter vivos posset eluere. Eluisse

verò

verò Aribonem suas qualescunque labeis censuit ipse Pontifex Jo-
annes XVIII. an. 1031. quo Aribonem brevè fatis concessurum ex
Italia in Germaniam remisit, ut corpus morbis confectum Germa-
nica tellus reciperet, animam verò virtutibus pretiosam Cœlum
fufciperet.

XX. D. BARDO ELECTOR IV.

D. Bardo ex perillustri Wetteraviæ familia natus, atque in
Hassia monasterio Hirsfeldensi Abbas electus, pedo
minore prælusit longè majori, quod dedit Moguntia
longè dignissimo. Moguntiam ubi pervenit, nihil antiquius ha-
buit, quàm ut ædem à Willigisio cœptam, & D. Martini honoribus
consecrandam, daret absolutam. quod utrumque evenit præsen-
te Conrado Cæsare & XVII. Episcopis. Inunxit idem deinde
Moguntia Archipræsul Henrici III. post Conradum II. Imperato-
ris conjugem alteram Agnetem Pictaviensem, & Ingelhemij Augu-
stis adstitit nuptiis. Propter eloquentiam sacram, qua in templis
& apertis campis ad confertissimum auditorem in viam virtutis
reducendum maximopere usus est, D. Præfuli Chrysofomo fuit
comparatus parique nomine cum eodem appellatus. An. 1051.
sedis 20. cum die Pentecostes sacra Paderbornæ ingentem populi
multitudinem, audiente etiam Cæsare Henrico, ad divini Pnev-
matis honorem augendum fuisset hortatus, mortem sibi brevè ad-
futuram prædixit vates, oracula dictante eodem divino Spiritu,
cuius beneficio D. Bardoni concessa esse alia dona maxima mon-
stravit D. Anno Coloniensis Elector, qui hominem membris
omnibus captum, Moguntia ad tumulum S. Bardonis in pedes ere-
xit testimonio totius populi publico. Sedit sub Pontificibus Be-
nedicto IX. Gregorio VI. Clemente II. Damaso II. & Leone IX.

XXI. LEOPOLDVS II. ELECTOR V.

L Leopoldus aliis Luipoldus dictus, inter Fuldenses & Bam-
bergenses aut Canonicus, aut Abbas celeberrimus celebra-
ri

ri amplius Moguntia est promeritus. Quampiam ejusdem notitiam nobis reliquerunt D. Leo Pontifex & Henricus III. Imperator: Wormatia enim coram Leone IX. ritu soleñissimo ad aram fecit primus post Pontificem Sacerdos. Anno dein 1054. cum in Romanorum Regem inauguratus fuisset Aquisgrani, Henricus IV. Augusti filius, idque singulare honoris munus Hermannò Colonia Archipræsuli committi Imperator cuperet, nata est exinde anfa diuturnis inter utrumque Archipræsulem litibus. Cæterum inter Luitpoldi monumenta permagni æstimatum est monasterium in monte Venusto Moguntiam propè positum, & D. Benedicti filiis ab eodem concessum. Annis sedit 8. sub Pontificibus Leone IX. Victore II, & Stephano X.

XXII. GIGFRIDVS ELECTOR VI.

O Felicem Germanam Ecclesiam, quæ, dum pene jam concidit in ruinas Imperium, tamen stetit firmissima, non cedentibus, non cadentibus Germanis Episcopis. Sigfridus ex illustri Eppensteiniorem stemmate oriundus, in principe Fuldensium cœnobio optimè formatus literis & moribus, primò Fuldæ Præsul, inde Moguntia Archipræsul, & Elector Imperij, per idonea virtutibus suis multis nactus est tempora per annos 24. non nisi Superùm singulari beneficio conservatus Antistes constantissimus. Anno Archiepiscopatus sui 4. Palæstinam adire, & qualvis tanti itineris molestias ac pericula subire non dubitavit. Comites tanto Duci accesserunt Episcopi complures, Güntherus nimirum Bambergensis, Otto Ratisbonensis, & Wilhelmus Ultrajectensis cum Præsulibus minoris notæ pluribus. Teste Mariano Scoto universorum capitum numerus septem implevit millia, quorum quinque partim viæ longioris difficultatibus, partim barbarorum prædæ inhiantium insidiis & apertis vulneribus succubuerunt. Reversus verò ad oves suas Sigfridus, lupum invenit Henricum IV. Cæsarem, qui dum Bertham Marchionis Itali filiam, conjugem su-

E

am

am legitimam cœpit respuere, multorum malorum prodromum egit, Sigfrido constanter meliora suadente, & tandem Pontificis nomine pro Republica Christiana imperante. Difficultati jam multiplici an. 1070. accessit illa non minima, qualiteris Româ datis jussus est Moguntia Antistes pœnis simoniae crimini jam statutis excipere Carolum Constantia Episcopum, inter Simoniacos Romæ, & inde an. 1071. Moguntia condemnatum. Anno huic proximo prætextu sacrae peregrinationis profectus in Galliam, in Cluniacensi monasterio inter Novitios adscribi petiit; cui proposito ne diutiùs inhæreret, ab universo subdito populo cruentis prope modum lacrymâs repetitus, comuni denique omnium cessit calculo & suspiriis, ut privatum commodum postponeret Reipublicæ damnis eo tempore gravissimis, quæ nec tollere, nec impedire penitus cum sociis Episcopis & Viris Principibus sat serio nec sero volebat, denique tamen non valebat. Ea nimirum Ecclesiæ & Imperij tempestate turbatissima à Gregorio VII. Pontifice, & potissimorum in Imperio Principum parte, Henrico Cæsari in supremo folio subrogatus est Rudolphus, Comes Rheinfeldensis dictus, Imperatoris affinis, cuius partes ut nunquam non fortissimè deinceps propugnaret, Sigfridus ipse Rudolphi commilitones ad pugnam strenuè capessendam est hortatus, sed & captum in prælio, captivum in furcam, aut vicinam arborem agere jamjam parantes milites superveniens absterruit Henricus, servaturus Sigfridum annos 4. in custodia cum Adelberto Wormatiensi Episcopo, postquam lethali vulnere prostratus cecidit Wernerus Archiepiscopus Magdeburgicus. Tandem anno 1082. libertati restitutus, ut curas effugeret publicas, mortis certa victima biennium vitæ reliquum in monasterio Hasungensi transegit ab omni culpa, haudquaquam etiam ipse immunis, quam inter publicas Ecclesiæ & Imperij difficultates summas non nisi virtute magni, imò maximi evitare consueverunt. Sederunt Romæ Nicolaus II. Alexander II. Gregorius VII.

XXIII. WEZILO ELECTOR VII.

WEzilo Sigfridi Successor ubi natus, aut educatus, & summis muneribus sese reddiderit idoneum, non meminerunt Historici, contenti memorâsse solum, quod ab exordio dignitatis suæ Henrico IV. & Pseudopontifici Clementi veriùs pertinaciter, quàm constanter animum suum devoverit, Gebhardo Salisburgensi Archipræsule & Episcopis ferè universis in Concilio Moguntino refragantibus, & Deum rectè factorum remuneratorem scelerumque vindicem testantibus. Torrenti demum cedendum ratus pro Pontifice contra Cæsarem ferre suffragia, & dicere sententias cœpit: unde damnato errore suo Archipræsul & Elector Imperij intentata & inflicta ab Henrico vulnera magno tulit animo, ut disceret pati & mori: mortuus namque est, postquam an. 4. potiùs sedere desideravit, quàm sedit sub Gregorio VII. & Victore III.

SECULUM XII.

XXIV. RUTHARDVS; ELECTOR VIII.

Ruthardus ex Erfurdia ad D. Petrum Abbate electus Moguntia Elector, statim in Archiepiscopatus sui exordio refragari pro viribus Henrico IV. constituit, contempto quovis corporis & fluxarum rerum periculo. Atque conceptam animo constantiam non magis verbo, quàm opere exhibuit: ab Henrico enim sede Moguntina in Thuringiam exul pulsus, annis ferè 9. in castello Hartesbergensi gravem rerum inopiam pertulit, proventus interea Moguntinos rapiente Henrico proscripso Cæsare. Tandem an. 1105. Henrici V. contra patrem pro Ecclesia & Imperio pugnantis potestate unà cum Episcopis aliis restitutus Ruthardus, anno proximo Ingelhemij Henricum genitorem insignibus Imperij exuit, ut filium iisdem indueret, gratulante Germania

universa. Pontifice dein Paschale II. Gallias petente, & concilium Trevis celebrante, cum non comparuisset Ruthardus, ab officio suo ut tantisper abstineret iussus, literas singularis demissionis, prudentiae & obedientiae testes ad Pontificem dedit, quibus senectutem & sinistram corporis valetudinem, atque vicinam mortem non suscepti in se itineris testimonia attulit, & veniam facile impetravit, dignissimus divinis praemiis Antistes, qui contempsit humana. Mortuus est an. 1109. sedis 22. quo tempore sederunt Victor III. Urbanus II. & Paschalis II.

XXV. ADELBERTVS I. ELECTOR IX.

Adelbertus I. aliis Albertus, ex virorum Principum prosapia natus, Henrico V. Caesari à consiliis fuit arcanissimis, & ferè unus maximi aestimatus, cum urgerent res summi momenti Imperatorem: quare hujus potissimum auxiliis in Moguntia sedem euectus, egit & tulit fortiter plurima amicus Caesaris usque ad aram: Henricus enim V. cum parentis exemplo in Ecclesiae jura aditum sibi negatum animo ferret ægerrimo, & ferro vim jam minitaretur, quin vim jam inferret, Adelbertus constantissime stetit, pro Pontifice contra Caesarem. Verum ob hoc ipsum in furias acto Henrico in custodiam datus, triennio toto ferè ad necem usque est fame maceratus. Qualis quantisque Adelbertus fuerit, ex civium Moguntinorum fide licuit etiam metiri; cum enim Imperator an. 1112. Moguntia aliquamdiu commoratus fuisset, ab eisdem urbis confertis iisque armatis civibus tanto tempore & constantia est obsessus, ut nisi Archipraetulem suis restituisset Caesar, seditionem publicam experturus quamprimum fuisset. Conciliato demum Imperatore cum Romano Pontifice Calixto II. rediit equidem Adelbertus in gratiam Henrici, ut nihilominus procul à Jove minus timenda praevideret & vitaret fulmina, Aschaffenburgum aedificavit futurum sibi suisque asylum; cives verò Moguntia

tiae

tia ob fidem sibi constanter præstitam privilegiis variis donavit, Princeps civium amantissimus, & Pastor ovium vigilantissimus per annos sedis 28. sub Pontificibus Paschale II. Gelasio II. Calisto II. Honorio II. & Innocentio II.

XXVI. ADELBERTVS II. ELECTOR X.

Adelbertus II. Adelberti I. ex fratre nepos, patruipotissimum meritis adscripsit haud immerito sui in Archipræsulem Moguntia electionem. Ab Innocentio II. Romam evocatus venit hospes Italis perquam gratus. Conrado III. Cæsari modico tempore contrarius, tantum deinde placuit, ut Adelberti consiliis persuasus Palæstinam cum exercitu petere decreverit; quam expeditionem dum adornare pro viribus cœpit, conatus mors omnes elusit, rapiens annorum 3. Archipræsulem, sedente etiam tum & dolente mortem Adelberti Innocentio II. Pont.

XXVIII. MARCOLPHVS ELECTOR XI.

Marcolphus Aschaffenburgensis Ecclesie Præpositus meritis suis id consecutus est, ut in Moguntia solium evocatus tuto sedere potuisset, nisi mors quamprimum fecisset periculum, quæ nimirum citius præcipitavit in tumulum Marcolphum, quam Romam missum impetravit pallium, vix unius anni Elector an. 1142. sub Innocentio II. jam mortuus.

XXVIII. HENRICVS I. ELECTOR XII.

Henricus I. ex Præposito, uti sæpe vocant, majoris Ecclesie Moguntinae propter insignem virtutem magis, quam natales haud illustres, in Electorem delectus, displicuit multis ob rem, ob quam merito placere potuisset: vitia nimirum dum in sese & subditis præsertim Canonicis detestatus est ardentius, sceleris ipse per summum nefas insimulatus, & à duo-

bus S. R. E. Purpuratis Patribus perperam rem edoctis, ad ipsum supremum in terris iudicem est delatus: cuius proin imperio tantisper sedem relinquere iussus, secessit in Saxoniam, ubi post aliquot menses distribuitis in pauperes opibus suis reliquis pauperem Christum est imitatus. Tempore vitæ ultimo auditus est dicere non raro: *Dives sui Canonicus, pauper Præpositus, mendicus Episcopus.* D. Abbas Bernardus, cuius consilia per sæpe rogare solebat, Henrici abundè perspectam habebat Innocentiam: unde epistolis suis id impetrasset facilè, ut restitueretur sedi suæ, nisi viam omnem & aditum literis mors intercepisset post annum Electoratûs 11. an. Christi 1153. Sederunt eodem tempore Lucius II. & Eugenius III.

XXIX. ARNOLDVS ELECTOR XIII.

ARnoldum Electorem authorum alij natione Moguntinum sanguine haud quaquam illustrem, alij Rhenanum nobilem ex nobili Selenhofensium familia natum scripserunt. Nemini verò dubium fuit, quin præstantis corporis, præstantiorisque animi fuerit Decanus Aquisgrani, & ad D. Petrum Moguntia Præses. A consiliis etiam maximè secretis Friderico Cæsari fuisse non dubitant. Henrico Archipræsuli suo consiliis & auxiliis adstitisse ex eo metimur, quòd ejusdem restituendi causâ Romam contenderit. Interea verò temporis, dum Romæ agebat alienæ intentus causæ, suam promovit maximè; Henricus enim innocentia suæ immortalis, sedem reliquit viduam illi, qui Henrico invidabat minimè, nimirum Arnoldo; quo sedente bellum adversus Insubres gerebat Fridericus statutis jam antea pœnis in transgressores gravibus, si fortè armis absente Cæsare sese Imperij Proceres lacefferent. Haud verò Cæsaris minis absterritus Hermanus Comes Palatinus cum sociis, Arnoldi ditiones depopulari non destitit. Vim vi repellere, aut plus justo inferre haud cessabat etiam Arnoldus. Quare in Germaniam redux Fridericus *pœnam*, uti dixerunt,

xerunt, *caninam* jussit subire Hermannum cum sociis nobilibus, quorum nomina *Dodechinus* & *Radevicus* attulerunt. Parcitum est equidem Arnoldo, quò minùs & ipsi stadiis pluribus portandus supra humeros fuerit canis, quemadmodum portârunt iisdem testibus Comites decem; justa nihilominus reprehensio, & fortè æris multa non defuit. Seditioe deinde orta civium ob imposita nova tributa & privilegia eorundem diminuta, ab iisdem suis civibus occisus, vestibus exutus, & in fimetum fuit abjectus. D. Hildegardis Deo sacrata virgo Antistitem de fatis suis præmonuisse his verbis fertur: *Cave charissime Pater; canes enim jam dimissi sunt, qui te persequuntur.* Ignominiosissimum hoc facinus pœnis severissimis ultus est Fridericus; seditioe enim authoribus post tormenta prævia abscissa sunt capita, Moguntia mœnia diruta, privilegia extincta, & urbis pars magna solo est æquata. An. 1160. sacrilegis succubuit manibus, postquam annis 7. potiùs pugnavit, quàm sedit sub Pont. Anastasio IV. Hadriano IV. & Alexandro III.

XXX. CONRADVS I. ELECTOR XIV.

Vetus habet parœmia: ignis probat aurum, adversitas virum, Conradus I. Comes Wittelspachius contra æmulos Rudolphum Zeringensem Ducem, & Christianum Comitem Thuringum denique confirmatus Archipræsul, quanti virtutem faceret, inter sacrum & saxum medius demonstravit: suas enim in partes dum pertrahere conatus est Fridericus Cæsar, Conradi æstimator & promotor, nihilominus Conradus aurum igne, & virtutem ferro probandam esse ratus, sprevit intrusum à Cæsare Pseudopontificem, ut jus suum non negaret Alexandro III. Romano Pontifici. Quare biennio vix bene elapso sede sua pulsus advenit exul in Italiam, ubi Sabinensis Antistes à Pontifice creatus, annis 16. Italos virtutum radiis adeò illustravit, ut ægrè Germanis suum Electorem restituerint, Germani verò ardentè repetiêrunt: año namque 1180.
à Mo-

à Moguntinis inter publicos plausus in sedem suam reductus ad annum 1200. mirè profuit Ecclesiæ & Imperio, nimirum & à Pontifice & à Cæsare consiliis atque negotiis publicis crebrò adhibitus, legationes suscepit in Asiam ad Leonem Armenia Regem, & in Hungariam ad Emericum simulque Andream regios fratres de sceptro & corona dimicantes. His verò amicitia & fraternæ concordia vinculo denuo conjunctis, dum rediit in Germaniam, Passavij lethali morbo succubuit, eodem nimirum anno 1200. postquam ab exordio sui Electoratûs, aut veriùs à morte Arnoldi an. 4. inde verò pulsus & restitutus annis 20. sedit unà cum Pontificibus Alexandro III. Lucio III. Urbano III. Gregorio VIII. Clemente III. & Coelestino III. *Vide de hoc & omnibus aliis seculorum horum Electoribus Kranzium, Trithemium, Serarium, & authores ab horum ultimo cit.*

S E C U L U M XIII.

XXXI. CHRISTIANVSI, ILECTOR XV.

Pulso è sede sua Conrado Christianus I. in ejusdem locum imperante Friderico Cæsare intrusus annis 16. Moguntia præfuit, & profuit, gratiâ Imperatoris valens plurimum, imò donis & dotibus suis propriis, quibus ars & natura ritè Electorem instruxerunt; quinque enim aut sex linguarum peritiâ imbutus, & in aula Cæsaris corpore animoque magnus, dixit & scripsit multa in legationibus publicis, mirantibus Electoris Christiani eloquentiam & amplissimam rerum notitiam Germanis, Latinis, Græcis, Italis, Gallis, Belgis &c. Duo rerum capita censoriâ virgulâ perstringere non sunt veriti authores in hoc Archipræsule, nimirum quòd relicto Alexandro Pontifice, & fugato Conrado Moguntino Electore res multas aggressus fuerit longè audaciùs: quam prudentiùs! quòd item imperij res pluris æstimaverit, quàm Ecclesiæ, haud veritus in Italiam copias Cæsareas ducere, & Ducis instar

instar dimicare. Mortem igitur veriùs inter milites in Italia, quàm inter Sacerdotes in Germania oppetiit an. 1280. postquam an. 13 potius inter Cæsaris negotia, quàm sacra pasqua consumpsit, in-
vitis maximè Pontificibus Alexandro III. & Successoribus.

XXXII. SIGFRIDVS II. ELECTOR XVI.

Sigfridum II. ex Eppensteiniorem perillustri familia prognatum, pars altera Canonicorum Bingæ elegit, pars altera Lupoldum Wormatiensem Episcopum postulavit, & Philippus Cæsar exoptavit Moguntia Archipræsulem: unde nata discordia & bella; Sigfridum namque Innocentius III. Pontifex, Lupoldum verò Philippus Imperator propugnavit in pugnis, quin in velitationibus socium ferè perpetuum. Percussio demum año 1208. Philippo, Otto Imperator Lupoldum procul aris & focis Moguntinis removit exulem, ut rem gratam præstaret Pontifici. Profuit exulâsse Lupoldo: post edita enim pœnitentiæ signa, & exauthoratum Ottonem Cæsarem, Wormatiensi Ecclesiæ est restitutus, fortè ut pœnitentiam probè cœptam prosequeretur, horâ mortis exoptatissimam, quam jam anno 1212. obiit. Annis 13. superavit Lupoldum Sigfridus, qui Moguntinis præcipuè gratissimus, multa & magna gessit, sua autoritate haud mediocri, & Pontificis suprema potestate suffultus. Dolendum sanè, quòd Authores seculi XIII. multorum gesta summatim celebrent, nullum tamen facinus, laudandum etiam posteris, descripserint. Talis nimirum mos erat istius & aliorum seculorum: pugnare gladio plùs justo in deliciis erat; certare calamo curas fuit inter postremas. Annus vitæ ultimus Sigfridi inter años Christi numerabatur 1225. Pontifices imperârunt Innocentius III. & Honorius III.

XXXIII. SIGFRIDVS ELECTOR XVII.

Sigfridus III. Sigfridi II. ex fratre nepos difficillima tulit tempora, Friderico II. Imperatore Ecclesiam simul & Imperium turmīs & turbīs implente. Electoratus sui initio adeò celebrem instituit Moguntiaē Synodum, ut eandem multi *Synodum Germanicam* per Antonomasiā appellārint. Multa in eadem sunt acta, & arbitris multis transacta in emolumentum Ecclesiae simul & Reipublicae Politicae. Erat nimirum Sigfridus Imperatoris Friderici primò in bellis socius, sed eodem Imperatore Romano Pontifici obedientiam negante, & transversum omnia demum agente adversarius, promulgavit anathematis sententiam per Germaniam, multorum ab hoc odiis expositus, & Germanorum simulque Itolorum tumultibus implicitus, quibus tamen omnibus insuper habitis, Henricum Thuringiae Ducem unà cum Electoribus reliquis elegit Caesarem. Aequalem dein honorem exhibuerunt Wilhelmo Hollandiae Duci, Henrico mortuo subrogantes Successorem. D. Elisabetham Thuringiae Principem honori publico amplius commendaturus, ejusdem reliquias altiore aedis sacrae in locum Marpurgi extulit, miraculis non paucis Dei annutum attestantibus, quibus permotus Gregorius IX. Rom. Pont. eandem Beatorum numero adscripsit. Annis 24. Ecclesiae & Imperio prodesse, & Elector & Archiepiscopus studuit, multis factis, multis votis & lacrymis multis; quare honorificis statuis post mortem est honoratus & exornatus, quae solent esse inter Romanos & Germanos vitae & mortis ritè peractae viva testimonia. Privilegium à Bohemiae Regibus impetrasse scribitur, quo inter Bohemos coronae regiae impositio non nisi Moguntinis Archiepiscopis fuit asserta in annos perpetuos, cui tamen privilegio sua sponte nuntium remisisse Successores vel verè creduntur, vel finguntur. Sedit annis 24. vitâ functus 1249. Romae imperarunt Gregorius IX. Caelestinus IV. Innocentius IV.

XXXIV.

XXXIV. CHRISTIANVS II. ELECTOR XVIII.

CUm bellantibus bellandum est, aut succumbendum. Ita clamârunt, qui hoc seculo in Germania pugnârunt, in partes varias divisi Principes Imperij. Christianus II. in Ecclesia Moguntina à teneris annis enutritus, & post varias suffragiorum vicissitudines Archiepiscopus electus, non nisi annis 3. pedum Moguntinum conservavit: cùm enim copias Wilhelmo Imperatori mittere vel tardaret, vel penitùs recusaret armorum & omnis strepitùs pertæsus Elector, ipsius unaque multorum Virorum Principum incurrit odium tantum, ut multis criminationibus denigratum, & tanquam arduis muneribus minùsabilem etiam Hugo Pontificius Legatus ab officio suo & dignitate removendum judicaverit an. 1251. cùm Romanus Pontifex esset Innocentius IV. Cæterùm credunt Moguntini, Christianum hunc fuisse illum Authorem, qui rei Historicæ apprimè peritus, elucubravat depositionem Henrici IV. Imperatoris; item gesta Arnoldi Episcopi Moguntini, aliorumque Antecessorum suorum.

XXXV. GERARDVS I. ELECTOR XIX.

Gerardus I. Comes, passim Waldgravius appellatus, & si ritè scripsit Bruschius, inter D. Francisci filios virtutibus & literis instructus, tametsi annis fortassis & meritis non admodum valeret, tamen mirabili fato in sublimem Moguntia Sedem evectus, gratissimum sese exhibuit Ebredunensi Archiepiscopo, obscuris artibus Gerardum promoventi, & Christianum II. removenti. An. 1256. Friderico Comiti de Eberstein adversus Albertum M. Brunsvicensium Ducem suum & Dominum pugnantem suppetias allaturus, in prælio captus, & annua captivitate detentus cum Phrygibus sapuit, haud facilè restituendus, nisi Richardus Anglorum Rex, cuius partes sequi decreverat, gravissimâ auri

summâ redemisset. Fridericus etiam inter captivos ductus, in præaltam furcam est actus, nova tormenti methodo: alligatis namque supremæ trabi pedibus, corpore inverso pependit longo tempore, ut spectatores & sceleris conscii multi discerent Principi suo promissam fidem servare. Annis 9. tempore interregni Gerardus fuit Elector, mortuus an. 1260. Vixit sub Innocentio IV. & Alexandro IV.

XXXVI. WERNERVS ELECTOR XX.

Wernerus ex illustrissima Comitum Falckensteiniorum familia natus, post electionem sui Canonicam Romam petiit, coram rogaturus Pontificem Alexandrum IV. Archiepiscopale pallium. In itinere per Helvetiæ montes & valles viæ socium nactus est Comitem Rudolphum Habsburgicum, cuius jam tum virtutes multas maximi fecit, & solio Imperij dignas iudicavit, prudentissimus & arbiter & augur: elapsis namque eo ex tempore anis 12. cum Supremi in Romano Imperio convenere, Principes Cæsarem electuri, Wernerus suo calculo Rudolphum nominavit perpotenti exemplo ad imitationem sui trahens Electores alios, præsertim verò Ludovicum Severum, cuius auctoritas tum temporis plurimum eminuit. Post publicas Ecclesiæ Romanæ & Imperij curas, curam Archiepiscopatus sui in se suscepit singularem, dum an. 1261. provinciam Moguntiam celebravit, periculosis temporibus succurrendum, & præveniendum ratus. Ditionibus Electoralibus inhiantes Comitem Sponhemiensem Joannem, & Philippum Hohenfelsium armis partim sacris, partim profanis profligavit, prioris nimirum copias superando, posterioris verò sacris interdicendo. Sententiam æquissimam, licet severam, tulit in Hebræos quoque, qua sublatis scelerum auctoribus aditum in urbem Moguntiam eis deinceps constanter negandum esse statuit, triplicem maximè ob causam & culpam

pam

pam, quarum primam comiserunt abutendo per sumum nefas dape
 Evcharistica clam ablata: alteram fundendo Christianorum par-
 volorum sanguinem, & praestigiis adhibendo: tertiam denique
 puteos inficiendo. An. Salutis 1284. multorum lacrymis paren-
 tatum est, postquam 24. annis Moguntiam Archipraesul illustra-
 vit sub novem Pontificibus Romanis, nimirum Alexandro IV.
 Urbano IV. Clemente IV. Gregorio X. Innocentio V. Hadria-
 no V. Joanne XIX. Nicolao III. & Martino II. Sepulto Wer-
 nero Canonicorum partes geminae paribus suffragiis in Electorem
 suum delegerunt Gerardum Comitem Eppensteinium Treviren-
 sem Archidiaconum, & Petrum Reichensteinium Basileensem Ca-
 nonicum, majoris Ecclesiae inter Moguntinos Praepositum, quon-
 dam Rudolphi Habsburgici Medicum. Annis tribus discordia
 pertinax Sedem reliquit viduam: denique inter duos litigantes gau-
 dere tertium jussit Honorius IV. Pontifex, ea tamen moderatione,
 ut Petrum Reichensteinium Basileensibus Episcopum dederit,
 Gerharo autem spem promotionis fecerit maximam. Ca-
 terum inter duos litigantes ille tertius fuit

XXXVII. HENRICVS II. ELECTOR XXI.

Henricus II. inter Episcopos Basileenses hujus nominis IV.
 Isenae in Suevia ex parentibus tenuis fortunae natus: pra-
 claris tamen animi dotibus & virtutibus viam ad lauros
 & mitras sternere sibi didicit: inter Monachos enim D. Francisci
 cooptatus, Doctoris Theologiae insignia capeffivit, discipulorum
 haud paucorum Magister, & paulo post Lucernae Basileaeque Gu-
 ardianus, ut vocant, ubi simul Rudolpho Comiti, & mox Impe-
 ratori a sacris confessionibus, consiliis & legationibus fuit. An.
 1274. inter dissidentes Canonicos, nemine tamen dissidente lectus
 Episcopus, munus suum obivit magno totius Dioecesis emolumen-
 to. An. 1285. Legatum mittere Romam constituit ad Hono-

rium IV. Pontificem Imperator Rudolphus. Committitur Henrico legationis munus & gravissimarum juxta tractandarum cum Pontifice rerum. Hujus porro legationis optatissimus Pontifici fuit successus, quando Rudolphus sacræ Sedi confirmavit Bononiam, Romaniolam, & simul Exarchatu Ravennate cessit. Officio legati præclare functus Henricus, Pontificis summam erga se gratiam ita promeritus est, ut pinguem bene navatæ operæ remunerationem expectare posset; & bene expectasse eventus probavit: creatus enim ob id maximè Elector Moguntinus, tribus annis placuit multis, & multis displicuit; hos inter Canonici ægro animo sustinuerunt Electorem & Archipræsulem obscuro loco natum, & invitis obtrusum. Annus vitæ ultimus erat Henrico 1288. Ferè cum Honorio IV. in Sedem promotus & morte remotus.

XXXVIII. GERARDVS II. ELECTOR XXII.

Gerardus II. Comes Eppensteininus jam non unius tantùm partis, sed ferè omnium calculis electus Archipræsul, audita sui electione ac promulgatione lætus, contendit Romam quamprimum, ubi à Nicolao IV. Pontifice Archiepiscopus consecratus, & pallio est exornatus. In Germaniam redux Hannoniæ Comitem procaciùs multa dicentem & facientem coercuit, simulque Fuldenses subditos contra Principem suum seditiosos in ordinem redegit. Anno 1291. Rudolpho Cæsari justis persolutis Adolphum Nassovium bellica laude dotibusque aliis multis insignem Ducem ad Imperatoriam dignitatem pene solus evexit, eundemque ad Imperij coronam suscipiendam Aquisgranum deduxit. At qui tantopere placuit Imperator, paulò post maximo pere Gerardo displicuit: Adolphum enim fortunam suam non capientem, & in scelera effusum denique, idem qui creandi, fuit etiam author exauthorandi Cæsaris, vocato in Imperij thronum Al-

berto

berto Habspurgico Rudolphi filio, cuius virtutem magni aestimare, sed & potentiam tandem timere didicit, jam non imperare, sed obedire Imperatori doctus, praesertim ubi Bingio à Caesareanis occupato circumfusas Moguntiae copias aspexit. An. 1292. Aschaffenburgi Synodum celebravit, cui aderant Episcopi Bambergensis, Herbipolensis, Augustanus, Eustadianus, Hildesimensis, Wormatiensis, Spirensis aliique: ejusdem Synodi acta in compendium conscripta legerunt & laudarunt plurimi. An. 1298. Pragae Wenceslao Regi & hujus regiae conjugi Jutae imposuit coronam: Insulam vero suam amisit morte ereptam an. 1304. annorum 16. Praesul. Sub Pontificibus Nicolao IV. Coelestino V. Bonifacio VIII.

S E C U L U M XIV.

XXXIX. PETRVS ELECTOR XXIII.

Petrus in Archiepiscopatu Trevirensi ex pauperibus natus parentibus, in juventute medicinae, & una scientiis pluribus strenuam navavit operam, Theologiae etiam non parum peritus. Henrico Luelburgico futuro Caesari exoptatus Medicus, in rebus cunctis suam plurimum commendavit industriam, arcanorum ferè omnium in aula arbiter. Igitur Henricus ut Balduinum fratrem suum 18. annorum juvenem in Moguntiae Sedem Archiepiscopalem promoveret, misit Petrum Legatum ad Clementem V. Pontificem in Gallia tum commorantem. Praeter alia in Balduino displicuit Clementi juvenilis aetas. Re itaque infecta dum Medicus simulque Legatus sese accingit ad reditum, subito Pontifex morbo corripitur; quem cum Petrus porrectis pharmacis tridui spatio dispulisset, in grati animi testimonium à Clemente nominatus & confirmatus est Moguntinus Archiepiscopus his dictis: *Cum noveris tam perite curare corpora, noveris etiam deinceps curare animas.* Idem hic Petrus vel author, vel adjutor fuit maximus,

CUR

cur Balduinus an. 1307. Trevirensis Elector, & Henricus Lüzelburgicus an. 1308. Imperator, atque alter ejusdem filius Joannes an. 1311. Bohemorum Rex fuerit electus. Mortem Henrici Imperatoris adeò doluit, ut dicere auditus fuerit, intra quinque secula mortuum non fuisse vel Imperatorem, vel Regem, cuius mors ansa fuisset tot malorum, quot erat mors Henrici. Vera dixisse Petrum, rei eventus monstravit: cum enim in electione Imperatoria Ludovico Bavaro faveret Petrus unà cum aliis, Electores verò diversi Fridericum Austriacum Ludovico præferrent, innumeris in Imperio malis datum est initium. Nunquam tamen cessavit Petrus strenuè suo fungi munere: omnium enim subditarum animarum curam habuit sedulam, & inter primas suæ: cum per integras ferè noctes adgeniculatus aris domesticis Deo loqueretur, & Evcharistiæ dape, si ad aram facere per vires non licuit, saltem alternis diebus refici desideraret, ad iter æternitatis nunquam non bene paratus, quod adiit inter communes luctus an. 1320. Annorum 15. Elector sub Pontificibus Clemente V. Joanne XX.

XL. MATHIAS ELECTOR XXIV.

MAthias Comes Burgundus in Principi Monasterio Murbacensi Ord. S. Benedicti solidis omnino virtutibus adversus quasvis dæmonis & pravorum hominum insidias præmunitus, & hac de causa Joanni XX. Pontifici non ignotus, potentissimis æmulis ab eodem est antehabitus. Inter æmulos Princeps Balduinus Trevirensium Archipræsul, perspectis Mathiæ dotibus eximiis, eidem in rebus adversis adjutor esse cœpit damnato errore suo: unde hujus & aliorum potentissimo adjutorio fretus Hassiæ Landgravium, uti vocamus, rapinis & incendiis grassantem subjugavit; Wirtenbergensem etiam ejus temporis Comitem Marchioni Badensi perinfestum compressit: ad hæc Bingenfes,

Er-

Erfordenses & Nordhusianos sacratis Deo ædibus & monasteriis permolestos coercuit. Tot hostibus minimè superatum insidiis suis vincere *teste VVione* non desperârunt malè morati Medici, qui cum morbis conflictanti tanto Præsuli non veriti sunt Venereos amores suadere, subornatâ jam eum in finem sacrilegum impudicâ forminâ, quam tamen sibi præsentissimus & constantissimus Antistes continuò rejecit cum pejoribus Medicis. Eadem tempestate inter Ludovicum Bavarum, & Fridericum Austriacum summopere fervebant Martis classica. Gravissimis itaque difficultatibus occurrendum ratus Moguntinus Elector, Concilium an. 1327. convocavit. *Inminentibus dein*, uti ait *Trithemius*, in dies magis periculis & turbis est ereptus Vir omni honore perpetuâque memoriâ dignus an. 1328. Sedis 8. aut 9. sub Joanne XX.

XLI. HENRICVS III. ELECTOR. XXV.

Henricus III. Comes de Virneburg à Joanne XX. Pontifice invitis Canonicis Archipræsul oblati, aut veriùs obtrusus, per annos tres continuos est repulsus, multis, ut edoceretur ritè Sedes Romana, rogantibus & clamantibus. Tempore cedendum ratus Joannes Pont. Balduinum Trevirorum Archipræsulem, à Moguntia Clericis licèt invitum in suum Electorem quoque electum, Henrico dedit Adjutorem, qui utriusque Ecclesiæ solertem curam gessit, procul pulsus hostibus externis & domesticis. Finito inter lites triennio, Henricus Elector confirmatus, Moguntiamque introductus, paratum expeditumque ad rerum omnium cessionem expertus & miratus est Balduinum. Malè cessisse docuit Henrici in malo pertinacia: Pontificum enim & Clericorum hostibus adstitit, contemptis minis & quibusve pœnis Ecclesiasticis. Quare ejus in locum susceptus Comes Nossovia, octo annis continuis infensissimum sibi hostem pertulit Henricum, Ecclesiæ Moguntinæ summo detrimento. E Sede Mogun-

G

tia

tia rejectus est Henricus post annum 14. Christi 1346. Sedebant eodem tempore Joan. XX. dictus XXII. & Benedictus XI.

XLII. GERLACHVS ELECTOR. XXVI.

Gerlachus is ipse Comes Nassovia post annorum octo curriculum tandem quieta Sede potitus, Caroloque IV. Imperatori peracceptus, Bullam Auream Romani Imperij Regulam unam cum Electoribus & Viris Principibus reliquis conscriptam probavit. Mox verò ad reformationem morum, præsertim verò Ecclesiasticorum virorum conversus, hortante Carolo Imperatore, Pontificij Juris Regulas gnaviter observavit. Hoc sedente Archipræsule Pragæ omnium primus creatus Archiepiscopus copiam impetravit coronandi deinceps Bohemorum Reges: at ne injuriam irrogari sibi conquererentur Moguntini Antistites, quibus coronandi Reges Bohemos privilegium hæctenus concessum favebat, hanc ob causam Hæchstium urbem eorundem ditioribus adjecit Imperator. Annis 18. post sepultum Henricum floruit ad annum Christi usque 1371. sub Pontificibus Clemente VI. Innocentio VI. & Urbano V. Gerlachus, de quo tamen pauca meminere Historici rerum compendiis contenti.

XLIII. IOANNES I. ELECTOR XXVII.

Joannes I. Dux Lüzelburgicus, Caroli IV. Imperatoris precibus à Gregorio XI. auditis, confirmatus est Moguntia Elector, Cunone Falckensteinio Trevirensium Archiepiscopo alteram dignitatem non optante, & Comite Nassovio Adolpho non consequente. Annis 2. solum Pastorale Moguntia Pedum tenuit, quo tamen tenente an. 1372. frequentissimus Ecclesiasticorum juxtaque Politicorum Principum conventus, ipso etiam præserte Imperatore, Comitibus celebravit, ut Pontifici Ecclesiasticorum redituum decimas poscenti responderet Imperium. Mox dein vivis
ereptum

ereptum Joannem desideriiis multis desiderarunt multi paucorum verborum synopsis encomia Archipræsulis sui comprehensuri, dum dixerunt: *amissimus Episcopum, ovem, & agnum.* Quæ verba in deteriorem partem interpretatus *Vimphelingius* ait, fuisse pinguem & bonum, officij verò minùs, quàm conviviòrum æstimatorem. *Vide Guilmanum de Episcopis Argentoratensibus.*

XLIV. ADOLPHVS I. ELECTOR. XXVIII.

Adolphus I. Gerlachi patruì nepos, in Archipræsulem Moguntinum cooptatus, annis compluribus Ludovicum Misnia Marchionem Bambergæ Episcopum expertus est hostem, Carolo Imperatore Ludovici partibus favente, & suam in sententiam Pontificem Gregorium XI. pertrahente. Arbitrio tandem mortis, quæ crebrò nemine hominum opinante, lites dirimit gravissimas, causâ cecidit Ludovicus, post lautas epulas subitò correptus morbo & obrutus morte, uti narrat *Kranzius* aliique. Annis dein reliquis fracto Hassiæ Landgravio Hartmanno repetitis victoriis, pacis fructibus frui licuit Adolpho, cujus tempora Superi raro miraculo illustrarunt, blasphemam lusoris linguam & manum Moguntia ultì. *Vide Serarium*, qui ligata & soluta oratione manantem è sacris imaginibus sanguinem, & multa alia copiosè descripsit. Sedit Adolphus an. 16. mortuus est an. 1388. Floruerunt eodem tempore Gregorius XI. & Urbanus VI.

XLV. CONRADVS II. ELECTOR XXIX.

Conradus II. Comes Weinspergius Adolpho in Sede Moguntina subrogatus, pacem desideravit, haud impetravit: anno enim Conradi primo Moguntia, Spira, Wormatia & Francofurtum icò fœdere contra Rupertum Ducem Palatinum invito Archipræsule in aciem egressæ, malèque multata pedem retulerunt faucium: multis namque trucidatis è captivo-

rum numero, sexaginta partim viros, partim juvenes in ardentem fornacem præcipitari mandavit Rupertus, quòd concubia nocte oppidis & villis flammam subdidissent. Eadem fermè ætate deprehensa Waldensium hæresis, multis Moguntia salutem, auctoribus verò suis exitio fuit: sex enim & triginta viros ea ex lue plurimum jam infectos infamis sustulit Bingii ignis, ne ossa quidem superessent hæresis testes, aut fortè zizaniorum novorum semina. Hæc de Moguntia potiùs, quàm Moguntino Electore Conrado scripsere *Tribemius & Serarius*, quem *tranquillum & pacificum* fuisse contenti sunt dixisse; qualis scribendi methodus multis in locis nobis ut sufficiat, necesse est. Annis 7. Moguntiam rexit, mortuus 1395. sub Bonifacio IX.

XLVI IOANNES II. ELECTOR. XXX.

Non semper lentè festinandum esse, exemplo suo docuit Joannes II. Comes Nassovia Conradi II. Archipræfulis Moguntini frater, qui ut Pedum Archiepiscopale Godefrido Comiti Leiningensi æmulorum maximo præriperet, properè Romam contendit, pedibus velocior, non meritis felicior. Corpore parvum, ingenio magnum dixerunt Joannem, qui propiùs observârunt. Anno Domini 1398. Herbipoli Erfordiam transtulit Academiam, quòd Musæ pacis filia, aut minimum amicæ inter seditiosos cives vix sperarent locum sibi reliquum. In Imperij damnum maximum aut ruinam penitus natus factus videri poterat Imperator Wenceslaus Caroli IV. filius, in omne vitiorum genus effusissimus, cum interea Hussitarum hæresis omni pestilentia gravior per Germaniam universam grasseretur. Quare inter authores eligendi novi Cæsaris Joannes ferè author maximus, unà cum Electoribus aliis deposito Wenceslao, Fridericum Brunsvicensem elegit, post paucos dies è medio sublatum ex insidiis à Waldckiano Comite structis, quarum authorem, uti fieri amat, multi dixe-

dixerunt Joannem Moguntæ Electorem, inter communia mala zolis passim obviis sententiam malignam dicentibus. In verticem Friderici vocatus Jodocus Moravia Marchio, multorum annorum senex, & hoc brevi mortuo Rupertus inter Palatinos Electores Ruperti II. filius, post annos Imperii 10. bellum movit Joanni Electori, cui soli maximè mors profuit, dum Cæsarem Imperii columnam stravit. Inde omnium Electorum suffragiis electus Imperator Sigismundus in Germaniam venit, cujus præsidio fretus Elector Moguntinus Hermannum Hassiæ Landgravium oppugnavit. Concilio post breve tempus Constantiæ indicto, cum Joannis XXI. diei XXIII. Pontificis partes Joannes Elector sibi propugnandas existimaret, ex datis à Concilio epistolis intellexit, satius esse communi Patrum sententiæ acquiescere, turbas in Germania tollere, & hæresi Hussianæ pro viribus occurrere, quæ omnia strenuè peregit, usquedum egit animam an. 1419. Sedis 22. sub Pontificibus Bonifacio IX. Innocentio VII, Gregorio XII. Alexandro V. Joanne XXI. & Martino V.

SE C U L U M XV.

XLVII. CONRADVS III. ELECTOR. XXXI.

Conradus III. Comes Rhenanus vestigiis Joannis mortui insistens, continuò dedit literas ad Episcopos & Abbates sibi subditos, ut seriò incumberent ad emendandos Clericorum juxtaque Monachorum mores. Operam ea ex parte strenuam navavit Conrado Cardinalis Placentinus à Martino V. Pontifice Germaniæ magnam partem lustrare & emendare jussus. Annis dein decem continuis ferè pugnante adversus seditiosos Bohemos Rege & Imperatore Sigismundo, vicariam Imperio adhibuit manum, multorum Principum ob id expositus odiis, tanta munera, magna onera esse nescientibus. Cæterum Archipræsulem

lem hunc præstantissimum fuisse corpore, hujus tamen illecebris nempe conviviis aliquantò indulgentiùs, quàm par erat, obsecutum esse, ferunt. Annos Elector numeravit 15. sub Martino V. & Eugenio IV. an. 1434., extinctus.

XLVIII. THEODORICVS, ELECTOR XXXII.

Theodoricus ex nobilissimo Erbachensium sanguine ortus, publicos tumultus inter statum Ecclesiasticum & civilem Moguntiaë enatos, non nisi Concilii Basileensis auctoritate sedare valuit. Bellum hoc domesticum excepit alterum externum, adversùs Ludovicum Electorem Palatinum comuni multorum suffragio susceptum, ubi auxiliares copias Theodorico miserunt Marchiones Badensis & Brandenburgicus. Data tandem & impetrata pace Synodum indixit Cleri mores emendaturus, cui opem suâ præsentia tulit Cardinalis Legatus Pontificius. Ut verò universis ipse exemplo præluceret, aulam suam virtutibus exornare non cessavit, quam passim paradisum dixerunt propinquierum arbitri. An. 1459. Sedis 25. mortem oppetiit Aschaffenburgi, quod ædificiis exornavit. Pontifices eo tempore fuerunt Eugenius IV. Nicolaus V. Calixtus III.

XLIX. THEODORICVS ELECTOR XXXIII.

ET

L. ADOLPHVS II, ELECTOR XXXIV.

Theodoricus Comes Isenburgicus, aliis Budingensis dictus, licet à Canonicis ritè electus, à Pio II. tamen Pontifice haud confirmatus, quin an. 1461. ob causas graves à Sede Moguntina remotus, omnem movit lapidem, ut invitâ etiam Curia Romanâ Elector deinceps honoraretur: unde Adolphus Comes Nassovius Wisbadensis in Sedem Theodorici vocatus, non
nisi

nisi gladio aditum invenit ad Electorale Solium. Dolore & damno suo irreparabili vidit Moguntia in Adolphi & Theodorici partes abire Viros illustrissimos in Imperio quam plurimos, quibus ut satisfaceret pro belli sumptibus, oppignerarunt ditiones ferme omnes Moguntinas Adolphus & Theodicus. Inter Adolphi partes eminuerunt Imperator Fridericus, Marchio Badensis, & Comes ejus temporis Wirtenbergicus; inter partes vero Theodorici Duces Palatinus, & demum etiam Bavarus. Propè Seckenhemium an. 1462. commissa fuit pugna decretoria, in qua Friderici Palatini operâ adjutus Theodicus victor triumphavit, in captivitatem Palatinam abstractis Viris Principibus non paucis. At eodem anno Adolphus conscensus Moguntia clam mœnibus, & fugato Theodoro victoriâ potitus, urbem, ad illud usque tempus inter Imperii liberas urbes numeratam, suis privilegiis privavit, tum demum in Sedem suam promotus. Anno namque altero adhibitis arbitrariis finita, Adolphus Archipræsul denuo promulgatus, Theodicus vero quatuor oppida cum vectigalium jure in annos vitæ reliquos impetravit. Captæ, & privilegiis suis orbata Moguntia relictum est testimonii loco Chronologon:

ECCE LVIt fato MogVntia Capta seCreto.

Anno nimirum 1462. Moguntia fata sustinuit tristissima: anno autem 1475. mortuo Adolpho Canonorum communibus calculis denuo selectus Theodicus eam maximè ob causam fuit, ut Moguntina Ecclesia ablata restitueret, quod multis suis encomiis magna ex parte præstitit; quin urbem suam principem arce à S. Martino nomen habente, & Academia recens extractâ, exornavit. Simul ad emendationem morum & scelerum extirpationem intentus, diversa Clericorum & Monachorum scandala sustulit, & Jonnem de Wasalia hætericum condemnavit, Virorum Doctorum, sed non nisi Orthodoxorum insignis æstimator. An.

1482.

1482. Sedis 7. Alschaffenburgi dissenteriae morbo est extinctus, cum interea sederent Pontifices Pius II, Paulus II. & Sixtus IV.

LI. ALBERTVS I, ELECTOR XXXV.

Albertus Ernesti Saxoniae ac Misniae Ducis filius Canonicus Moguntinus, annorum 17. juvenis à Theodorico annuente Canonicorum plurium parte in Adjutorem cooptatus, à Sixto IV. Pontifice confirmatus, spem maximam de se conceptam brevè elusit anno Sedis altero, ætatis 19. mense Majo inter crescentes, sed simul etiam emarcescentes flores, flos & ipse mortis falce demessus eodem anno 1404. quo Sixtus IV. ad plures abiit.

LII. BERTHOLDVS ELECTOR XXXVI.

Bertholdus Comes Hennebergicus Romheldensis à corporis præstantia, prudentia, doctrina & virtutibus plurimum laudatus Ecclesiae Moguntinae Decanus, omnium Electorum vocibus in primam Germanicæ Ecclesiae Sedem est vocatus 20. mensis Maij, inter publicos populi amores & timores. Fuit hic subditorum amor simul & timor prudentissimo Principi ansa, cur deinceps mansuetudinis nunquam non memor, pacem publicam & privatam conservare laborarit, meritò *Procurator Pacis* appellatus. Maximilianum I. Francofurti unà cum Electoribus reliquis in Romani Imperii Regem electum, & inde Imperatorem Aquisgrani coronatum, constanter suis adjuvit consiliis; unde hujus Electoris operâ & industriâ erectum est Tribunal Spirense *Judicium camerale* dictum. Fœderis etiam Suevici suasorem fuisse perhibent & adjutorem. Cum Bingii & Moguntia cives ob violata jura, mutuò dissiderent maximè, & jam vicinus Elector Palatinus Philippus cognomento Ingenuus armis instaret, singularis prudentiæ, ac in Superos conceptæ spei posteris reliquit testimonium: ad pa-
cis

cis enim consilia conversus Bertholdus diebus, ut vocat Ecclesia, Rogationum, publicis ipse Elector precibus constanter praesens, vicinos hostes ad communia vota invitavit, quo orandi exemplo pacem facillimè impetravit, mirantibus universis, praesertim verò Electore Palatino, Bertholdi constanter aestimatione dignissimi fiduciam: unde dixisse traditur: *en iste presbyter nobis strenuè irridet, armis ter-
ritare ipsum conamur: & ecce quasi verum omnium securus deambulatum vadit.* Postremum hoc notatu dignissimum: ob corruptos populi, & praesertim Sacerdotum mores, imminere nova etiam in religione placita, & poenas justissimo Dei judicio infligendas praesagens an. 1499. Synodum collegit, ad quam post Episcoporum cœtum viros quosvis doctrinâ & virtutibus insignes convocavit, ut inveterato malo inveniretur idoneum remedium. Adhibita adversus morbos remedia in Bertholdo elusit mors an. 1504. postquam an. 20. universam Germaniam praclaris suis radiis illustravit sub Pont. Julio II.

S E C U L U M X V I .

LIII. IACOBVS ELECTOR XXXVII.

Jacobus è Liebensteiniana Suevorum stirpe natus, avitis natalibus triplex decus adjecit nobilissimum, nimirum excellentem morum probitatem, doctrinam, & praesertim, Serario teste, Virginitatis florem. Relictum ab eodem hoc authore Jacobi compendium ad verbum huc transferre lubet, quod ita habet: *Jacobus, Liebensteinia Suevorum stirpe satus, ad Metropolitanæ Collegij Decanatum pervenerat, eccellente Vir probitate, doctrina, & virginitatis laude. Fuit die 30. Decembris an. 1504. ad Archiepiscopale gubernaculum admotus: neque est, quod in eo à quaquam culpetur, nisi quòd ad taxillorum ludum fuisse putetur aliquando propensior.*

Si nisi non esset, perfectus quilibet esset,
Sed pauci visi, qui caruere nisi,

Intersuit celeberrimus an. 1505. Coloniae Comitibus, ad eumque Limpurgensis Abbatis contra Comitem de Leiningen, cuius ministri Cœnobium illius incenderant, causa relata

H

fuit,

fuit, prout à Trithemio Epist. 31, proditum. Interfuit & Comitibus aliis. Iterum an. 1507. Constantiæ Comitibus, ubi de Germaniæ pace belloque adversus Venetos faciendo multa. Invaletudine, præsertim lumbagine ferè semper conflictabatur. Obiisse ait Bruschius an. 1508. mense Septembri, & diem indicat M. S. L. 17. Calend. Octob. Epitaphium verò sic habet in summo templo: Iacobo de Liebenstein optimo & clementissimo Præsuli, qui anno, ex quo Pontificatum iniverat, secundo, mense Julio die XVI. bonis omnibus Ecclesiæ vicem dolentibus decessit, posteri bene merenti posuerunt. Videntur autem hic ejus anni non ab Electione, sed à consecratione putari. Hucusque ferè ad literam Serarius.

LIV. VRIEL ELECTOR XXXVIII.

URiel è Nobilium Suevorum de Gemmingen profapia prodiit in lucem, luce majori illustratus, dum legum Doctor, eodem tempore inter Nobiles rara avis, dein ædis majoris Moguntinæ Decanus, & tandem Ecclesiæ maximæ Elector est confirmatus. Ne inter Urielem & Erfordenses cives grave nasceretur bellum, autoritate sua impedivit Maximilianus Imperator Urieli clementissimus, dum misit litis arbitrum Laurentium Bibræum Herbipolensium Episcopum laudatissimum. Conventui idem Elector interfuit Imperij publico Treviris præsentè Cæsare, ubi inconsutilem Christi Servatoris nostri vestem denuo viderunt, & eadem Deum Hominem nostri causâ ornatum venerati sunt. *Fragi Virum & parcum* dixerunt non pauci Urielem: unde asserunt, cum fortè incidisset in furem cellæ vinariæ insidiantem, irâ adeò incensum fuisse, ut arrepto ligno obvio furis caput aut cervicem infregit: quo inexpectato mortis eventu usque adeò mutatum, aut veriùs ad agendam pœnitentiam conversum esse, meminerunt etiam, ut clam relicta Electorali dignitate Carthusianorum solitudinem sibi elegerit toti mundo mortuus an. 1514 Sedis 6. sub Julio II. Vide Serarium, qui partem hanc ultimam vocavit admodum dubiam, haud immeritò: nam crebrò fabula huic non absimilis in cellis vinariis, aut inter pocula nascitur, & dum bis terve repetitur, instar historiæ venditur, emittur, amatur & confirmatur.

LV. ALBERTVS II. ELECTOR XXXIX.

Albertus II. Marchio Brandenburgicus filius Joannis & frater Joachimi, utriusque Electoris Brandenburgici, an. Domini 1513. electus Magdeburgensium Archiepiscopus, & Ecclesiae Halberstatis Administrator, concordia omnium Canonorum calculo vocatus est in Thronum Moguntinum an. 1514. mense Martio. Legitimae electioni continuo accessit Pontificia confirmatio Leonis X. & an. 1518. Romana Purpura, qua Augustae Vindelicorum à Cardinalibus Thoma Cajetano & Mathia Gurcensi pariter Episcopo, Pontificis Leonis X. nomine est exornatus. Hujus Archipræsulis plurimis naturæ, artis & gratiæ donis fulgentissimi ætate, à suis affectis maximi æstimatus Doctor Lutherus nova placita in lucem edidit, ob id iratus maximè Alberto, quòd Joannem Tezelium, è D. Dominici sacra familia insignem Virum, neglecto Luthero antehabuisse, sacrarum Indulgentiarum & pœnitentiæ promulgatorem. Parvi pendendum tantillum virum primò existimavit tantus in Ecclesia & in Imperio Cardinalis & Elector. postquam verò vili pretiosum accedere, & cucillum Electorali Saxonum scuto vidit protegi, tunc enimvero totus adversariis novis contrarius, novo ardore dilexit decorem domus Dei, sacrarum præsertim reliquiarum insignis æstimator & exornator factus: nam Magdeburgo Moguntiam, Saxonum furori in sacras reliquias grassantium cedendum ratus, permulta Divorum ossa transtulit, in quorum honorem post D. Bartholomæi diem festum, diem alterum statuit selemniorem. Verni pariter jejunii observationem longè strictiorem & ipse observavit, & observari præcepit, in cuius parte ultima Dominicæ Passionis memoriam exhibitis publicè ejusdem insignibus, instaurari ritè mandavit, insuper habitis quibusvis illicitis ad defectiorem à Fide Romana invitantibus, sequiorum exemplis, bellis & tumultibus in Germanico præsertim Imperio gravissimis, laudatus

ob hoc à multis illâ S. Codicis sententiâ notissima: *potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit.* Quin & ipsius Lutheri testimonio hunc in modum est aliquando dilaudatus: *rectè institutus est Romæ Albertus, ideoque Lutheranam doctrinam nostram flocci facit* Contra hanc ipsam doctrinam in Germania præsertim novissimam, Albertus Moguntiam evocavit Societatis Jesu Patres eodem tempore adhuc paucissimos: è prima quidem decade venit Petrus Faber, Vir nemini non Catholicorum pretiosus in Germania, præcipuè verò Cardinali & Electori Alberto. Qualis quantusque hic fuerit, prodatur carmine suo Poeta Lutheranus Georgius Sabinus Melancktonis gener ita canens:

Albertus jacet hoc loco sepultus,
 Qui de sanguine regio creatus
 Lumen cardinei fuit Senatus,
 Qui virtute potentiâque rexit
 Magni Saxonicas Ottonis urbes,
 Et Moguntiâci fluenta Rheni.
 Nil Germania majus hoc habebat;
 Nam de litibus arduisque rebus
 Conventus ubi Principes agebant,
 Verbis promptus & elegante lingua,
 Ceu Laertiades regebat alter
 Tutum consilio suo Senatum:
 Ac tot diffidiis ubique motis
 Terrarum bene consulebat orbi.
 Pacis Suafor erat, quieta pacis
 Sævis oia præferebat armis:
 Quin & justitiæ tenax & æqui
 Dignas fontibus irrogare pœnas,
 Complectique bonos, & innocentes
 Mitis non secus ac parens solebat.
 Nec fulvum sibi congregabat aurum,
 Doctos munera conferens in omnes:
 Dispensabat opes, manûque larga
 Sacras Pieridum fovebat artes.

hunc

Hunc lugubria tectus ora velo,
 Albis, Rhenus, Havelus, hunc peremptum,
 Fontis Pegasei cohors, & omnis
 Est respublica profecuta fletu.

Mortuus est Elector Albertus an. 1545. sedit an. 31. sub Pontificibus Leone X. Hadriano VI. Clemente VII. Paulo III.

LVI. SEBASTIANVS ELECTOR XL.

Sebastianum nobilis Heusenstammiorum gens in Hassia edidit in lucem, cui nato splendorem insignem addiderunt Doctoris insignia è Pontificio simul & Cæsareo Jure collata, & eo tempore inter nobiles pretiosa. Decus tertium exornavit priora maximè, quod Elector hic à virtutibus multis, præsertim verò ab avita in religione constantia sibi hausit, & tanquam scuto adversus quasvis bellorum tempestates firmissimo sese defendit, post extinctum Cardinalem Albertum in Comitibus Imperij suam testatus constantiam, periculo solis hostibus tunc formidando. Certè si ullus Germanorum Electorum, aut aliorum Virorum Principum post initum fœdus Schmalkadicum succurrit periclitanti Cæsari Carolo V. is fuit Sebastianus, qui Buranum Comitem Maximilianum ex Belgio per Moguntia ditiones in Germaniam copias Cæsari adducentem strenuè adjuvit, & majori victoriæ sua minori prælusit, ubi nimirum Christophorus Oldeburgicus, & Rifebergus Protestantium, uti appellantur, Duces propè Moguntiam fusi fugatique sunt. Conventibus dein pluribus Augusta Vindelicorum & alibi celebratis interfuit constanter Elector, qui quemadmodum loco & dignitate, ita etiam industriâ, sapientiâ & zelo eminuit, & Concilium Tridentinum de rebus cunctis scitu necessariis ac utilibus edocuit. Nec interea destitit indicere Synodos Diœcesanos & Provinciales, in quibus & Episcopos, & horum Sacerdotes subditos singulari eloquentia, ardore & animarum zelo fuit adhortatus ad munus suum strenuè

obeundum. Atque ut absque longiori mora quisque data sequeretur monita, injunctaque observaret præcepta, exemplo in rebus omnibus præluxit, nunc iter difficile ac periculosum in sese suscipiendo, nunc Suffraganeos suos, nunc Oratores sacros aut Legatos mittendo, ut succurreret eminus atque cominus: peragratis nempe pluribus Germaniæ provinciis tandem an. 1551. mense Septembri cum Archiepiscopo Trevirensi Tridentum petiit, magna susceptus omnium Patrum lætitiâ & gratulatione, quòd spem conciperent, fore ut tantis à Germaniæ Præsulibus & Viris Principibus intellecturi essent consilia & sententias restituendæ Germanicæ Ecclesiæ falluberrimas. Sed dum Sebastianus cum Electoribus Trevirensi & Coloniensi, qui brevè secutus jam advenerat, Tridenti Concilio solertissimam dant operam, interea hostes in ditiones maximè Moguntinas grassati mense Martio an. 1552. Archipræsulem Moguntinum ad propria redire compulerunt. Albertus præcipuè Brandeburgicus Elector in Moguntia ruinam intentus, nec ulla vi repelli, nec auro copiosissimo potuit satiari: unde Elector suam Moguntiam relinquere coactus, Argentoratum ascendit; sed inde etiam fugatus in Brisgoiam pervenit per sylvam Hercyniam & Sueviam ad Cæsarem profectus Augustam, tandem absoluto admodum difficili viæ circulo Moguntiam rediit, obortis lacrymis inter cineres suas ditiones contemplanis, & latentibus sub ruina multorum subditorum cadaveribus parentans. Dedit tamen etiam Deo more seditiosorum Ducum multorum pœnas justissimas Albertus: à Mauricio enim Electore Saxonie relictus, & mox superatus, à Sebastiano Archipræsule aliisque Heilbrunnæ Viris Principibus banno Imperij subjectus, pauloque post à Cæsare ipse proscribitus, in Galliam aëffugit. Elector verò Sebastianus curis & laboribus fractus, idum an. 1555. ad Comitium Augustæ rursum celebranda est evocatus, mortis accepit nuntium post annum Sedis 11. acceptissimus Paulo III. & Julio II, Romanis Pontificibus.

LVII. DANIEL ELECTOR XLI.

Danielis Electoris Moguntini præstantissimi gesta brevi compendio conscripta qui desiderat, is monumentum à Danielis Successore scriptum legat, quod ita habet:

Daniel Dei gratiâ Archiepiscopus Moguntinensis S. R. I. per Germaniam Archicancellarius, Princeps Elector, & è nobili familia Brendel ab Homperg an 1555. ætatis 33. electus, Ecclesiam annis 27. optime pacificeque rexit, haud paucis emolumentis auxit atque ampliavit: iustitiam coluit, religionem promovit, charus omnibus extitit. Duos Imperatores Maximilianum II. & Rudolphum II. coronavit. Inculpate vixit, Sacramentis Catholicè perceptis, pie placideque quievit, desiderium sui luctumque cunctis reliquit. Obiit A-schaffenburgi an 1582. 22 Martij. C. A. R. I. P. Successor Prædecessori bene merito posuit.

His adde Roberti Turneri natione Angli Oratoris disertissimi & eruditissimi brevem synopsin, qua Moguntia transiens depinxit Archiepiscopi Danielis mores: Homo est Archiepiscopus iis moribus, quibus deberes fingere Principem. Princeps est ea facilitate, qua cuperes formare hominem, ut possit dici & homo Platonis, qualem solum antiquitas putabat Socratem; & princeps Aristotelis, qualem semper omnis Respublica optabat Rectorem. Cui loquuntur senem, firmæ vires juvenem. Hujus speciei nome vides laudem? & cano colore maiestatem Archiepiscopi. & firma vi onus Principis sustinet egregie. Religionis suffulciendæ, confirmandæ quo studio teneatur, abundè satis inducat templum à fundamento non ita pridem erectum, & eleganti opere, vario labore, imagine rara peregre expolitum. Ambrosii videor maiestatem exprimere, atque adeò Ambrosij jam tonantis in Theodosium. Magis crederes, si his addas ejus humanitatem, amorem; quippe sic excepit Bavaros, sic amavit Catholicos, ut quòd tanta suavitate exceperit hospitalis; quòd tanto studio amavit, Pij non solum meritis sit nomen, sed etiam vicerit notionem.

Singulos ferè apices hoc compendio contentos multâs paginâs profecutus est Serarius. Compendium etiam hoc loco sufficiat: addere simul sit satis verba Danielis precatorio libello, & tabulæ constanter oculis patienti inserta:

- | | |
|------------------------|--------------------------------|
| 1. Vita brevis. | 6. Victoria anceps. |
| 2. Forma decipiens. | 7. Concordia fallax. |
| 3. Pecuniæ fluxæ. | 8. Senectus misera. |
| 4. Imperium invisum. | 9. Mors felicitas. |
| 5. Bellum perniciosum. | 10. Sapientiæ sancta perennis. |

Summa

Summa Moguntinae Ecclesiae felicitate sedit an. 27. mortuus an. 1582. Ecclesiam gubernarunt ea aetate Pontifices Marcellus II. Paulus IV. Pius IV. D. Pius V. & Gregorius XIII.

LVIII. WOLFGANGVS ELECTOR XLII.

WOLfgangus in Vangionibus & Nemetibus antiquo Camerariorum, aliis Dalbergorum, stemmate ortus, in Spirensi simul & Moguntina aede principe eminuit Canonicus, ac lapsa tempore utrobique Praepositus. Lectus denique Archipraeful, dum Canonicorum alij Julium Herpipolensem Episcopum judicarent postulandum, insigne tulit enconium, Julium & ipse sibi longè anteferendum clamitans. Mox dein Augustam ad Comitia Imperij publica vocatus, causam geminam eamque perdifficilem iuvit discutere, quarum altera Heterodoxorum querelas, altera Gebhardi Archiepiscopi quondam Colonienfis ad Lutheranorum connubia veriùs, quàm religionem transfugium spectabat. Sebastiani & Danielis Antecessorum suorum vestigiis gnaviter insistendum ratus, infectos novitatibus libros procul Catholicorum oculis removeri mandavit, non alia de re locutus jucundius, quàm de reductione in errores lapsorum, quibus & ipse succurrit consiliis & auxiliis potentissimus. Praebuit ea res ansam Calvini & Lutheri asseclis, rumore & libellis infamibus proscindendi Societatem Jesu, à Sebastiano, Daniele & Wolfgango maximi habitam, quod horum ultimus ostendit maximopere, testimoniis publicis adversariorum commenta refellens, & Virorum Principum auxilia ea super re implorans. Unde ad Regem Poloniae etiam dedit literas ob commentum Provinciae Societatis Polonicae irrogatum à Germanis Calvinianis. Inter maximi nominis principes, quos eo tempore Moguntia fuit venerata, fuerunt Philippus & Ferdinandus Guilielmi Ducis Bavari filius uterque, magna Wolfgangi voluptate in Atheneo Societatis publico virtutibus

virtutibus & literis navans operam: quibus accessit Carolus Serenissimi Lotharingæ Ducis filius Metensis Episcopus in Canonicorum Moguntinorum Album tum temporis relatus. Compendio dicantur multa. Quod belli & pacis tempore desiderari ultra poterat in Wolfgango, non erat: hostis enim cum nunc instaret cominus à Romana Ecclesia fugitivus, aut eminus in Hungaria Mahometanus, muneri suo Elector examuffim satisfecit. Interea prægravi senectute domi detentus in sua provincia, nihil non egit, ut Ecclesiæ, Imperii & suam causam ageret. Serarius Wolfgangi gesta clausit hac coronide: *Funebrem habuit concionem R. D. Ioan. Elgardus SS. Theologiae Doctor ejusdemque Principis Sacellanus. Multa de illo dixit, oculatus ipse testis, præclara. I. quod in ægritudine illa sua, cum quadragesimale ageretur jejunium, nulli aut Medico aut alteri carniæ esum suadenti cedere voluerit. II. Quod quotidianas Canonicasque preces omni omnino die, ne in lethali quidem morbo eas intermittendo diligenter precatus. Et hic memini Oratorem, justo quodam dolore commotum, in eorum teporem ac desidiam Clericorum invecum, qui nulla sepe aut levi certè causa domi vel foris, Officii statusque sui prorsus immemores, Sancto illi Sacrum precum debito non satisfaciunt, III. quod admodum demissè, magnòque cum animi dolore de peccatis confessus sit, idque audio, illum etiam solitum antea observare & à Confessario Patre, ut sese moneret, ac reprehenderet liberè, petere: peccatorem enim se esse, Dei vices illum sustinere. IV. Cum damni aliquid segetibus à feris inferri querelæ ad eum venissent: malo, dixit, ferinis perpetuò carere caribus, quàm detrimento affici subditos. Diem suum obiit an. 1601. postquam sedit an. 19. sub Pont. Gregorio XIII. Sixto V. Urbano VII. Gregorio XIV. Innocentio IX. & Clemente VIII.*

SECULUM XVII.

LIX, IOANNES ELECTOR XLIII.

Joannes Adamus ex illustrißima Bikiorum stirpe germen nobilissimum Herbipoli & Moguntia mansuetioribus & severioribus instructus literis, Franciam & Italiam petiit, ubi ob corporis venustatem & præclaram indolem uno alteròve in hospitio

tentatus, vicit & triumphavit lacrymâs etiam detestatus lascivorum insidias. Moguntiam reversus, & an. 1595. Scholastici, ut appellant, officio honoratus, à perpetuis consiliis fuit Wolfgango Electori; ubi jam tum rem in Eychfeldia Catholicam promovit, & Heiligenstadiense Societatis JESV Collegium auxiliis firmavit eò loci Legatus missus. An. 1601. ætatis suæ 36. electus Archipræsul, quâ verbis, quâ factis sese præstitit cunctis pretiosissimum. Commodè an. 1602. promulgatum Jubilæum Electoris hujus monstravit exempla insignia: in æde enim sacra exhomologesi lustratâ conscientiâ, Deum Evcharisticum è sui Suffraganei manibus accepit, id facientibus Canonicis & civitatis primoribus, ac demum populo numerosissimo. Aliàs verò solenniori modo ad Aram ipse operatus, aut Processionum publicarum Ducem aut Comitem se exhibens, post se attraxit latè circumfusos populos, & quidem etiam Heterodoxos. In hos qualis fuerit Adamus, palàm ostendit disceptatio publica præsentè Christianissimo Rege & Electore hoc ab Ebroicensi Præsule simulque Calvinianorum coryphæo Plessio instituta: ejusdem enim disceptationis synopsis è Gallico in latinum idioma translata, ac nomini suo dedicatam tam magni fecit, ut detractò è digitis annulò pretiosissimo offerentem sibi devinxerit, palàm testatus, placere sibi maximopere argumenta adversus novatores proposita. Libros è contrario novis placitis infectos Vulcano consecrari, vel saltem removeri mandavit, & plurimos, nisi communia eaque sacra Romana præplacèrent, à Catholicorum mensis exclusos voluit. Zelum Electoris sui ardentissimum laudârunt maxime Comitatus Königsteinianus & Reineggensis, in quibus Catholice Religionis præclara jecit fundamenta, & Electorali sua præsentia, quò minùs se opponerent, absterruit Heterodoxos; excitavit verò ad constantiam Orthodoxos. Igitur nihil magis, quàm longè majorem inter vivos ætatem desiderârunt omnes boni in Electo-

re hoc, de quo dicebant, consumatus in brevi explevit tempora multa, 3. nempe annorum compendio vivis est ereptus an. 1604. sub Leone XI. Pont.

LX. IOANNES ELECTOR XLIV.

Joannes Schvvicardus perquam nobilis & antiquæ familiæ de Cronenberg decus, in Germanico Romæ Collegio virtutibus & literis juventutem exornavit. In patriam reversus ab Archipræsule Wolfgango constitutus est in spiritualibus Vicarius, à Metropolitanis verò delectus Scholasticus, dehinc Decanus, ac demum Archiepiscopus an. 1604. Inter Electores Moguntinos postremus fuit omnium, quos aliorum authorum potiùs, quàm suo testimonio celebratos nobis reliquit Serarius. Paucissima cur de eodem scripserit, causa fuit, quòd scribentem absterruerint & viventis Antistitis modestia, & Historicorum multorum regula, qua cautum sibi dicunt, ut non nisi mortuorum gesta scribant, ne adulationis incurrant notam. In compendiis etiam *ex ungue Leones* oportet cognoscere: tantus verò fuit Schvvicardus *Leo*, ut supremas in orbe *Aquilas* Rudolphum II. & Mathiam Augustos fratres sua potissimum autoritate denique conciliaverit. Eminus & cominus contra *Pseudoleones* in Bohemia indutus armis, inter Victores Principes meritò potuit numerari: eapropter à Christiano Brunsvicensi Duce post Pragensem cladem bello vexatus durissimè, Joannem Tillium suum laudavit liberatorem. Genuinos dein æstimare & promovere doctus *Leones* Schvvicardus, rejecto suâ etiam sententiâ Friderico Bohemorum seditiosorum antesignano, *Leonem Bavarum*, Maximilianum I. suo calculo elegit Imperii Dapiferum. Amicis igitur & *Aquilis* & *Leonibus* tutus atque securus, nec latum unguem cessit A catholicis, difficilia sanè passus tempora, ubi nimirum per annos 30. continuos bellum pro aris & focus à nonnullis Pseudo-Christianis, Heterodoxis, & Mahometanis

nis in id unum conspirantibus susceptum est, ut si non penitus solo æquare, saltem multis modis & machinis concussam intueri liceret Romanam Ecclesiam, aut Romanum Imperium. Annus Schvvicardo fuit ultimus 1626. Sedit itaque annis 22, unà cum Pont. Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII.

LXI. GEORGIUS FRIDERICVS ELECTOR XLV.

Georgius Fridericus de Greiffenclau ad Rhenum ex antiquo & perillustri sanguine natus, suis laude dignissimis gestis eundem maximopere exornavit: vestigiis enim Richardi avunculi sui prioris seculi inter Trevirenses Archiepiscopi præclare institit ab ineunte ætate, cum primùm Moguntia Canonici, mox verò Præpositus, dein Wormatiæ Episcopus, & demum Moguntia Archiepiscopus est promulgatus. Inter præclara opera Friderici numerandum venit Imperatoris mandatum, vulgo *Edictum Restitutorium* nuncupatum, quo Heterodoxi in Imperio Viri Principes restituere sunt iussi adempta Ecclesiæ jura & bona: unde natus est tumultus inter malæ fidei possessores maximus, jure belli ea sibi debere vociferantes, & ampliora desiderantes. Annis non nisi 3. Moguntinam rexit Ecclesiam Fridericus sub Pontifice Urbano VIII. an. 1629. jam mortuus, cui longius ævum optârunt non modò Viri clarissimi ex Greiffenclaviensium genere oriundi, atque inter Moguntinos celeberrimi, sed in Ecclesia & in Imperio omnes boni.

LXII. ANSELMVS CASIMIRVS ELECTOR XLVI.

Anselmus Casimirus Perillustrium Equitum cognomento Wambold de Umstatt dictorum insigne decus, inter totius Germaniæ hostiles strepitus est promulgatus, omine nequa-

quaquam fausto : patiendum namque & agendum fortiter eo ipso armorum strepitu dici ritè existimavit sibi, tanto tempore eris Antistes, quanto tempore ignis Martius Romanum turbabit Imperium. An. 1631. à Suecis Moguntia Coloniam auffugere compulsus, ex tristibus nuntiis intellexit Aschaffenburgum, Höchstium, Bingium, & Germershemium ab hostibus esse expugnata & occupata. Mox secutus nuntius prioribus tristior, cedentibus Hispanis Moguntiam etiam Suecis esse traditam, cives gravissimis tributis onerari, agrestem plebem Moguntino Archipræsuli subditam durissimè haberi: paucis multa, Heterodoxorum hostium arbitrio universas Moguntini Electoris ditiones esse relictas, referebat. Anno 1635. Moguntiam stratagemate liberaturi Duces Cæsarei & cives, incassum laborârunt tristissimo rei eventu: agrestium enim non nemo Secreti hujus conscius, & à Suecis interceptus, dum dolum aperuit, civium plurimis exitium peperit. Eodem tamen anno restituta Moguntia, anno tandem 1636. reducem ab exilio recepit Archipræiulem, qui eo ex tempore variam tulit belli aleam, nunc his nunc illis pressus hostibus, quos suis etiam intervallis distinxit Mars amicus, siqua tamen possit esse Marti sincera amicitia. *Nulla salus bello pacem deposcimus omnes*, creberimè exclamavit Anselmus, inter bella tamen mortuus an. 1647. Francofurti dum de pace Westphalica inter Imperii arbitros etiam ipse deliberavit an. Sedis 18. sub Pontificibus Urbano VIII. & Innocentio X.

LXIII. IOANNES PHILIPPVS ELECTOR XLVII.

Joannes Pphilippus perantiqui, & hodie per Europam universam clarissimi Stematis de Schönborn Lucifer, à primis suis incunabilis insignia dedit documenta, qua sit origine natus, & cui bono, nimirum per Ecclesiam & Imperium maximo sit educatus.

Pa-

Pacis Westphalicæ invito Pontifice unà cum viris Principibus multis subscribere coactus, ex malis plurimis elicuit etiam illud bonum, quo provinciam, Viam Montanam nuncupatam, & jam seculis duobus Palatino Electori elocatum, solutâ auri summâ gravissimâ redemit. Annis ab inita pace proximis pacis fructus ubique collegit, ut ditiones Moguntinas, quâ in Imperio universas ab hostibus convulsas consiliis & auxiliis restitueret. An. 1658. Ferdinando III. Cæsari justis persolutis, Leopoldum Imperatorem Francofurti coronavit, ubi simul lis inter Electorem Moguntinum & Coloniensem pridem de coronatione Cæsaris exorta, ea tandem lege est composita, ut si seculis venturis coronaretur Imperator in urbe Electoris Moguntini jurisdictioni subjecta, coronam Augusto imponeret Moguntia Elector; si verò urbs alia Coloniensi Archipræsuli subdita similem consequeretur honorem, coronâ Imperii Imperatorem exornaret Antistes Coloniensis. Si tandem urbs neutrius potestati mancipata coronando Imperatori idonea deligeretur, honore alterno gauderet nunc Elector Moguntinus, nunc Coloniensis. Discordias etiam Erfurdia ab annis multis permolestas eo tandem sustulit fructu, ut privilegio libertatis Imperialis privatam penitus fecerit ditionis suæ, sola religionis libertate civibus relicta. Desidium dein inter Electorem Moguntinum & Palatinum de jure venationis motum facile discussit Philippus. Plurimis aliis tum Ecclesiæ, tum Imperij causis ritè componendis est adhibitus, Pontifici & Imperatori pretiosus Antistes, qui nullis difficultatibus absterritus crebrò dixit: *Dii laboribus omnia vendunt*, unde eiusdem aula glorioso nomine *Aula laboriosa* passim est nuncupata & laudata. Cùm verò post absolutos crebrò labores gloriosos adessent, ut fieri amat, adulatores aulici, cum stomacho quamprimum rejecit, dicere solitus: *non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam*. An. 1673. Sedis 27. agoni proximus inter alia multa notata dignissima dicta illud non fuit postremum, quo pronuntiavit: *DEO, in cuius conspectu sto, notum est, quòd Ecclesiæ, Imperatori & Romano Imperio*

constanter servire amaram Sedit sub Pontificibus Innocentio X. Alexandro VII. Clemente IX. & Clemente X.

LXIV. LOTHARIUS FRIDERICUS.
ELECTOR XLVIII.

Lotharius Fridericus ex Comitum de Metternich multis iisque clarissimis infulis, aliisque tum Ecclesiae tum Imperii nobilissimis insignibus exornata prolapia ortus, suis meritis maximis consecutus est Pastorale Pedum Spirae, Wormatiae & demum Moguntiae. Tantos honores & vitam diuturniorem invidisse Lothario visi sunt Galli, qui eodem anno 1673. quo lectus est Archipræsul, Aschaffenburgum occuparunt dolore Electoris sui maximo. Præfecturam etiam Bökelhemiensem cedere iussus ab Imperatore Electori Palatino, afflictionem tulit alteram. Tertiam addidit mors repentino apoplexiæ malo sternens Lotharium, cuius agonizantis ultima verba totius vitæ compendium & testimonium hæc fuere: *in manus tuas Domine commendo Spiritum meum.* Sedit an. 2. sub Clemente X.

LXV. DAMIANUS HARTADUS.
ELECTOR XLIX.

Damianus Hartadus Caroli Caspari Electoris Trevirensis Germanus frater, perantiquam familiam suam Baronum de Leyen non minus, quam alii plures vel infulis excelsi, vel togâ sagoque illustres decoravit. Eam igitur ob causam Wormatiae Episcopus electus, & Moguntiae Archipræsul creatus, plura præclaris desideriis, quam opere præstitit, non nisi 3. annorum Elector; quo temporis spatio Successoribus magnificam extruxit Moguntiae Sedem: cui proinde dixerunt mortuo: *Sic vos non vobis edificatis aves.* Multis suis egregiis factis, quorum ta-

men

men non nisi obscuram habemus notitiam, non propriam, sed divini Numinis gloriam scopum præfixisse ex eo conicere licet facile, quòd in agone ultimo nunquam non repetendum sibi putaverit illud, quòd Ecclesia Orthodoxa continuo repetit dicens: *Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto*. Mors vivis eripuit an. 1678. sub Pont. Innocentio XI.

LXVI. CAROLVS HENRICVS
ELECTOR L.

Carolus Henricus de Metternich Lothario Friderico Moguntia Electori abhinc annis 4. defuncto sanguinis propinquitate simulque morum & studiorum conformitate conjunctus totidem, quot ille, vixit annos, an. ætatis 57. jam sepultus, decem mensium duntaxat Elector. De Ecclesia simul Moguntina & Trevirensi optimè meritum dixerunt præsertim Canonici illi, qui primò utriusque Ecclesiæ custodem, mox verò Moguntia, ut vocant, Chori-Episcopum, & demum Archipræfulem elegerunt. De Imperio non minùs optimè meritum dixit testis maximus Leopoldus Imperator, qui Carolum hunc ob varias legationes laudatissimo modo obitas, & præclara alia in Republicam merita Imperii Comitibus annumerandum censuit. Cæterum quantam Elector hic fiduciam in DEum conceperit, verbis propriis instar Symboli ftequenter adhibitis manifestavit, dum dixit: *spe fretus divina, saltando superabo mœnia*. Saltus tamen aut lapsus immaturus nimis præcipitem egit in sepulchrum an. 1679. sub Innocentio XI.

LXVII. ANSELMVS FRANCISCVS,
ELECTOR LI.

Anselmus Franciscus ex clarissima familia Rhenana de Ingelheim mundo natus, in Moguntina æde Cathedrali diversos contendit honorum gradus, quos inter Archipresbyteri

byteri non fuit postremus. Erfordia exinde urbi Administrator datus, multis virtutibus suis amplius illustravit alias jam præclarum nomen. Creatus denique Moguntia Elector inimica sustinuit fata, primò intentata, & mox inflictà à Gallis Germanorum hostibus, à quibus Sedem relinquere suam coactus, Erfordiam aufugit, ubi per annum commoratus inter spem metumque hæsit. An. 1689. à Cæsareis copiis Solio suo restitutus, venit inde Augustam Vindelicorum, ubi coronis regis Augusta Capita, nimirum Josephum Romanorum Regem, & huius Genitricem Eleonoram Magdalenam exornavit, rebus multis aliis in Imperii emolumentum ibidem compositis. Annis reliquis unum, quin & alterum sibi delegit Adjutorem, quorum primus Ludovicus Antonius Dux Palatinus in flore ætatis an. 1694. est defunctus, singulari Moguntinorum, Wormatiensium, & Leodiensium, quibus jam prius Episcopus præluxit, luctu ac mærore. In huius igitur locum vocavit sibi in officio arduo Adjutorem, quem etiam hodie demississimè veneramur Lotharium Franciscum, cui Anselmus post Sedis annos 16. an. 1695. quævis in terris reliquit onera, & munera. Sederunt Pontifices Innocentius XI. Alexander VIII. & Innocentius XII.

LXVIII. LOTHARIUS FRANCISCVS ELECTOR LII.

Lotharius Franciscus inter sydera Schönbornensia, ut ita dicamus, in cælo Ecclesiæ militantis, & Imperii Romani pugnantis ac certantis, jam pridem, hodièque lucidissima, Ecclesiam Bambergensem an. 1693. majori suo lumine cœpit illustrare, lectus eodem tempore Episcopus. Idem anno, uti dictum superius. 1649. Moguntino Archiepiscopo Coadjutor, ut vocamus, exoptatus perbene, an. 1695. extincto Anselmo Electore tanquam clarissimo lumine inter primæ magnitudinis sy-

K

dera

dera in Ecclesia & Imperio quaquaversum suos emisit radios, domi forisque, eminus & cominus, consiliis & auxiliis potentissimus. His paucissimis lineis, hoc aliisque huic similibus locis contentus, de vivis haud pergam scribere; calamum tamen non excutiam, sed atramento, aut meliùs, colore pretiosissimo servabo plenum tempori, ut nimirum posteri post fata Lotharii aliorumque Virorum Principum unà cum pictoribus egregia mortuorum facta possint scribere, & pingere literis aureis. Interea vivis vitam optare longissimam, sit inter prima Historici desideria, utpote in cuius votis sint Virorum Principum non tam fata ultima, quàm facta optima.



Præ